

Βρυξέλλες, 21 Μαΐου 2010
JURM(10) 8062

**ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ**

Στην υπόθεση

C-43/10

εκπροσωπούμενης από τους κκ. Ιωάννη ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΗ, Donatella RECCHIA και Jean-Baptiste LAIGNELOT, μέλη της Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο το κ. Antonio ARESU, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας της Επιτροπής, Bâtiment BECH 2721, Luxembourg,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση προδικαστικής απόφασεως σύμφωνα με το άρθρο 267 ΣΛΕΕ πού υπεβλήθη από την Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας (Ελλάδα), στο πλαίσιο εκδίκασης της αίτησης της

**Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Αιτωλοακαρνανίας και άλλων
κατά**

του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και άλλων

που αφορά τη νομιμότητα της απόφασης εκτροπής του ποταμού Αχελώου προς τη Θεσσαλία και συγκεκριμένα τη συμβατότητα των άρθρων 9 και 13 του Νόμου 3481/2006 με τις Οδηγίες 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2000 για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων, 85/337/ΕΕΚ του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 1985 για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον, 97/11/ΕΚ του Συμβουλίου της 3ης Μαρτίου 1997 περί τροποποιήσεως της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον, 2001/42/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 2001, σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων και 92/43/ΕΕΚ του Συμβουλίου της 21ης Μαΐου 1992 για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας.

1. ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ

1. Η υπόθεση ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας (στο εξής και «ΣτΕ») αφορά την εκτροπή του ποταμού Αχελώου (δυτική Ελλάδα) προς τον ποταμό Πηνειό (Θεσσαλία). Ο ποταμός Αχελώος, που πηγάζει από την οροσειρά της Πίνδου στην περιοχή του Μετσόβου και χύνεται στη θάλασσα δυτικά του Μεσολογγίου, αποτελεί μέρος ενός σημαντικού ποτάμιου οικοσυστήματος.
2. Αριθμός υπουργικών αποφάσεων με τελευταία αυτή που ενσωματώνεται στο Νόμο 3481/2006 έχουν υιοθετηθεί από τις Ελληνικές αρχές με σκοπό τη διεκπεραίωση της προαναφερθείσας εκτροπής του ποταμού Αχελώου. Με κοινές υπουργικές αποφάσεις του 1991 και 1992, η Ελληνική κυβέρνηση ενέκρινε τους περιβαλλοντικούς όρους για την διεκπεραίωση των σχετικών έργων. Οι συγκεκριμένες υπουργικές αποφάσεις ακυρώθηκαν από το ΣτΕ το 1994. Μετά από περιβαλλοντική μελέτη σε σχέση με τον αντίκτυπο του έργου υιοθετήθηκαν, το 1995, δύο νέες υπουργικές αποφάσεις έγκρισης του έργου οι οποίες όμως επίσης ακυρώθηκαν από το ΣτΕ το 2005. Στη συνέχεια υιοθετήθηκε νέα κοινή υπουργική απόφαση έγκρισης του έργου το 2003 η οποία όμως ακυρώθηκε από το ΣτΕ το 2005. Το 2006, εγκρίθηκε ο νόμος 3481/2006, τα άρθρα 9 και 13 του οποίου ενέκριναν τη δόμηση και λειτουργία των απαιτούμενων έργων για την εκτροπή του ποταμού. Κατόπιν υιοθέτησης του ανωτέρω νόμου, το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων κάλεσε τη συμβασιούχο εταιρεία να ξεκινήσει και να διεκπεραιώσει το έργο με έγγραφο του οποίου την ακύρωση ζητούν οι προσφεύγοντες στην εκκρεμούσα υπόθεση ενώπιον του ΣτΕ το οποίο και εξέδωσε το συγκεκριμένο προδικαστικό ερώτημα.

2. ΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΥΠΟΒΑΛΛΕΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

3. Οι ερωτήσεις που υποβάλλει το ΣτΕ στην παραπομπή του, είναι οι εξής:

1) «Με την διάταξη του άρθρου 13 παράγραφος 6 της οδηγίας 2000/60/ΕΚ "για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων" (ΕΕ L 327) τίθεται απλώς ένα απώτατο χρονικό όριο (22.12.2009) για την κατάρτιση των σχεδίων διαχείρισης υδάτινων πόρων ή θεσπίζεται μέχρι την ανωτέρω ημερομηνία ειδική προθεσμία μεταφοράς των σχετικών διατάξεων των άρθρων 3, 4, 5, 6, 9, 13 και 15 της ως άνω οδηγίας;». Σε περίπτωση που το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κρίνει ότι με την ως άνω διάταξη της οδηγίας τίθεται απλώς ένα απώτατο χρονικό όριο για την κατάρτιση των σχεδίων

διαχείρισης υδάτινων πόρων, θα πρέπει, περαιτέρω, να υποβληθεί το εξής προδικαστικό ερώτημα:

2) «Εθνική ρύθμιση, με την οποία επιτρέπεται η μεταφορά ύδατος από συγκεκριμένη Λεκάνη Απορροής Ποταμού (ΛΑΠ) σε άλλη ΛΑΠ, χωρίς να έχουν ακόμη εκπονηθεί τα σχέδια των Περιοχών Λεκάνης Απορροής Ποταμού (ΠΛΑΠ) εντός των οποίων βρίσκονται οι ΛΑΠ από και προς τις οποίες θα γίνει μεταφορά ύδατος, είναι σύμφωνη με τις διατάξεις των άρθρων 2, 3, 4, 5, 6, 9, 13 και 15 της οδηγίας 2000/60/ΕΚ, δεδομένου μάλιστα ότι, σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 15 της ως άνω οδηγίας, βασική μονάδα διαχείρισης της ΛΑΠ είναι η ΠΛΑΠ, στην οποία ανήκει;». Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο προηγούμενο ερώτημα θα πρέπει, περαιτέρω, να υποβληθεί το εξής προδικαστικό ερώτημα:

3) «Κατά την έννοια των άρθρων 2, 3, 5, 6, 9, 13 και 15 της οδηγίας 2000/60/ΕΚ επιτρέπεται η μεταφορά ύδατος από μια ΠΛΑΠ σε γειτονική ΠΛΑΠ; Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, ο σκοπός αυτής της μεταφοράς μπορεί να είναι μόνο η κάλυψη αναγκών ύδρευσης ή μπορεί επίσης να εξυπηρετούνται η άρδευση και η παραγωγή ενέργειας; Σε κάθε περίπτωση απαιτείται, κατά την έννοια των ως άνω διατάξεων της οδηγίας, να έχει κριθεί αιτιολογημένα από τη Διοίκηση και επί τη βάση της αναγκαίας επιστημονικής μελέτης, ότι η ΠΛΑΠ υποδοχής αδυνατεί να καλύψει τις ανάγκες που έχει για ύδρευση, άρδευση κ.λ.π. με τους δικούς της υδάτινους πόρους;». Σε περίπτωση που το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κρίνει, ως προς το ερώτημα υπό στοιχείο 1), ότι με την διάταξη του άρθρου 13 παράγραφος 6 της οδηγίας 2000/60/ΕΚ δεν τίθεται απλώς ένα απώτατο χρονικό όριο (22.12.2009) για την κατάρτιση των σχεδίων διαχείρισης υδάτινων πόρων, αλλά θεσπίζεται ειδική προθεσμία μεταφοράς των σχετικών διατάξεων των άρθρων 3, 4, 5, 6, 9, 13 και 15 της εν λόγω οδηγίας θα πρέπει, περαιτέρω, να υποβληθεί το εξής προδικαστικό ερώτημα:

4) «Εθνική ρύθμιση, θεσπιζόμενη εντός της ανωτέρω ειδικής προθεσμίας μεταφοράς, με την οποία επιτρέπεται η μεταφορά ύδατος από συγκεκριμένη Λεκάνη Απορροής Ποταμού (ΛΑΠ) σε άλλη ΛΑΠ, χωρίς να έχουν ακόμη εκπονηθεί τα σχέδια των Περιοχών Λεκάνης Απορροής Ποταμού (ΠΛΑΠ), εντός των οποίων βρίσκονται οι ΛΑΠ, από και προς τις οποίες θα γίνει μεταφορά ύδατος, θέτει, άνευ ετέρου, σε κίνδυνο το χρήσιμο αποτέλεσμα της εν λόγω οδηγίας ή πρέπει για να εκτιμηθεί το ζήτημα, αν τίθεται σε κίνδυνο το χρήσιμο αποτέλεσμα της οδηγίας, να ληφθούν υπ' όψη κριτήρια, όπως η κλίμακα των προβλεπομένων επεμβάσεων και οι σκοποί της μεταφοράς ύδατος;

5) «Νομοθετική ρύθμιση, η οποία θεσπίζεται από εθνικό κοινοβούλιο και με την οποία εγκρίνονται σχέδια διαχείρισης ΛΑΠ χωρίς να προβλέπεται, από τους κρίσιμους εθνικούς κανόνες, στάδιο διαβουλεύσεως με το κοινό στη διαδικασία ενώπιον του εθνικού κοινοβουλίου και χωρίς να προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου ότι τηρήθηκε η προβλεπόμενη στην οδηγία διαδικασία διαβουλεύσεως ενώπιον της Διοικήσεως, είναι σύμφωνη με τις ρυθμίσεις των άρθρων 13, 14 και 15 της οδηγίας 2000/60/ΕΚ που αφορούν στις διαδικασίες ενημέρωσης, διαβούλευσης και συμμετοχής του κοινού;»,

6) «Κατά την έννοια της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1985, "για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και

ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον" (EE L 175), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 97/11/ΕΚ του Συμβουλίου, της 3ης Μαρτίου 1997 (EE L 73), ΜΠΕ που αφορά στην κατασκευή φραγμάτων και στην μεταφορά ύδατος και που εισήχθη προς έγκριση ενώπιον του εθνικού κοινοβουλίου μετά από την δικαστική ακύρωση της πράξεως, με την οποία είχε ήδη εγκριθεί και για την οποία είχε ήδη τηρηθεί η διαδικασία δημοσιότητας, χωρίς να τηρηθεί εκ νέου η διαδικασία αυτή, καλύπτει τις απαιτήσεις των διατάξεων των άρθρων 1, 2, 5, 6, 8 και 9 της ως άνω οδηγίας για ενημέρωση και συμμετοχή του κοινού;»,

7) «Εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2001/42/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 2001, "σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων" (EE L 197) σχέδιο εκτροπής ποταμού, το οποίο α) αφορά στην κατασκευή φραγμάτων και στη μεταφορά ύδατος από μια ΠΛΑΠ σε άλλη, β) εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23.10.2000 "για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων" (EE L 327), γ) αφορά σε έργα της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1985, "για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον" (EE L 175) και δ) ενδέχεται να έχει περιβαλλοντικές επιπτώσεις σε περιοχές της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, "για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας" (EE L 206);». Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο προηγούμενο ερώτημα, θα πρέπει, περαιτέρω, να υποβληθεί το εξής προδικαστικό ερώτημα:

8) «Κατά την έννοια του άρθρου 13 παρ. 1 της οδηγίας 2001/42/ΕΚ, μπορούν να θεωρηθούν ως τυπικές προπαρασκευαστικές πράξεις που εκδόθηκαν πριν από τις 21 Ιουλίου 2004, έτσι ώστε να μην υφίσταται υποχρέωση για εκπόνηση μελέτης στρατηγικής περιβαλλοντικής εκτίμησης, πράξεις που αφορούσαν στο επίδικο έργο και έχουν ακυρωθεί αναδρομικώς με δικαστικές αποφάσεις;». Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο προηγούμενο ερώτημα, θα πρέπει, περαιτέρω, να υποβληθεί το εξής προδικαστικό ερώτημα:

9) «Κατά την έννοια του άρθρου 11 παρ. 2 της οδηγίας 2001/42/ΕΚ, σε περίπτωση που σχέδιο εμπίπτει ταυτόχρονα στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας, καθώς και σε αυτό των οδηγιών 2000/60/ΕΚ και 85/337/ΕΚ που, επίσης, απαιτούν την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του έργου, αρκούν για την τήρηση των απαιτήσεων της οδηγίας 2001/42/ΕΚ οι μελέτες που έχουν εκπονηθεί, με βάση τα οριζόμενα στις οδηγίες 2000/60/ΕΚ και 85/337/ΕΚ, ή θα πρέπει να εκπονηθεί αυτοτελής μελέτη στρατηγικής περιβαλλοντικής εκτίμησης;»,

10) «Κατά την έννοια των άρθρων 3, 4 και 6 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21^{ης} Μαΐου 1992, "για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας" (EE L 206), οι περιοχές που περιλαμβάνονταν στους εθνικούς καταλόγους των τόπων κοινοτικής σημασίας (ΤΚΣ) και, τελικώς, συμπεριλήφθησαν στον κοινοτικό κατάλογο των ΤΚΣ, καταλαμβάνονταν από την προστασία της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, πριν από το χρόνο δημοσιεύσεως της 2006/613/ΕΚ απόφασης της Επιτροπής της 19^{ης} Ιουλίου 2006,

με την οποία εγκρίθηκε ο κατάλογος των προστατευόμενων ΤΚΣ για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή;»,

11) «Είναι δυνατόν, κατά την έννοια των άρθρων 3, 4 και 6 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, οι αρμόδιες εθνικές αρχές να παράσχουν άδεια για την πραγμάτωση σχεδίου εκτροπής ύδατος, μη άμεσα συνδεδεμένου ή αναγκαίου για τη διατήρηση περιοχής που εντάσσεται σε Ζώνη Ειδικής Προστασίας, όταν σε όλες τις μελέτες που περιλαμβάνονται στο φάκελο του έργου αυτού διαπιστώνεται η παντελής έλλειψη στοιχείων ή η απουσία αξιόπιστων και επικαιροποιημένων δεδομένων για την ορνιθοπανίδα της περιοχής αυτής;»,

12) «Κατά την έννοια των άρθρων 3, 4 και 6 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, λόγοι κυρίως αρδευτικοί και δευτερευόντως υδρευτικοί, για τους οποίους επιχειρείται σχέδιο εκτροπής ύδατος, μπορούν να αποτελέσουν το επιτακτικό δημόσιο συμφέρον που απαιτεί η οδηγία, προκειμένου να επιτραπεί η διενέργεια του έργου αυτού, παρ' όλες τις αρνητικές επιπτώσεις του στις προστατευόμενες από την ως άνω οδηγία περιοχές;». Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο προηγούμενο ερώτημα, θα πρέπει, περαιτέρω, να υποβληθεί το εξής προδικαστικό ερώτημα:

13) «Για τον καθορισμό της επάρκειας των αντισταθμιστικών μέτρων που είναι αναγκαία, προκειμένου να εξασφαλισθεί η προστασία της συνολικής συνοχής μιας περιοχής Natura 2000, η οποία βλάπτεται από σχέδιο εκτροπής ύδατος, είναι, κατά την έννοια των άρθρων 3, 4 και 6 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, ληπτέα υπ' όψιν κριτήρια, όπως το εύρος της ως άνω εκτροπής και το μέγεθος των έργων που αυτή συνεπάγεται;»,

14) «Κατά την έννοια των άρθρων 3, 4 και 6 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, ερμηνευόμενων υπό το φως της αρχής της αειφόρου αναπτύξεως, όπως αυτή κατοχυρώνεται στο άρθρο 6 ΣυνθΕΚ, δύνανται οι αρμόδιες εθνικές αρχές να παράσχουν άδεια για την πραγμάτωση σχεδίου εκτροπής ύδατος εντός περιοχής Natura 2000, μη άμεσα συνδεδεμένου ή αναγκαίου για τη διατήρηση της συνοχής της περιοχής αυτής, όταν από την ΜΠΕ του εν λόγω σχεδίου προκύπτει ότι αυτό θα έχει ως συνέπεια την μετατροπή φυσικού ποτάμιου οικοσυστήματος σε ανθρωπογενές ποτάμιο και λιμναίο οικοσύστημα;».

3. ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΑ ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

3.1. Εισαγωγή στα ερωτήματα 1 έως 5: Στόχοι της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ για το Πλαίσιο Κοινοτικής Δράσης στον τομέα του Περιβάλλοντος, όσον αφορά τα συστήματα επιφανειακών υδάτων

3.1.1. Η υποχρέωση των κρατών μελών για πρόληψη της υποβάθμισης της κατάστασης όλων των συστημάτων επιφανειακών υδάτων

4. Βάσει του Άρθρου 4 (1)(α)(i) της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ (στο εξής και «ΟΥΠ»), τα κράτη μέλη οφείλουν να εφαρμόζουν τα αναγκαία μέτρα για την πρόληψη της υποβάθμισης της κατάστασης όλων των συστημάτων επιφανειακών υδάτων. Το Άρθρο 11 (7) της Οδηγίας αναφέρει ότι τα σχετικά προγράμματα μέτρων πρέπει να

καταρτιστούν το αργότερο εννέα έτη μετά την ημερομηνία έναρξης ισχύος της οδηγίας και όλα τα μέτρα πρέπει είναι έτοιμα προς εφαρμογή το αργότερο δώδεκα έτη μετά την ημερομηνία αυτή. Περίληψη των συγκεκριμένων μέτρων πρέπει να περιλαμβάνεται στα σχετικά σχέδια διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμών¹ (στο εξής και «ΣΔΛΑΠ»), που υιοθετούνται δυνάμει του Άρθρου 13 της ΟΥΠ το αργότερο εννέα έτη μετά την ημερομηνία έναρξης ισχύος της οδηγίας αυτής. Συνεπώς η προθεσμία κατάρτισης των προγραμμάτων μέτρων ήταν η 22 Δεκεμβρίου 2009.

5. Το Άρθρο 4 (7) της ΟΥΠ αναφέρει ότι έργα που δύναται να υποβαθμίσουν την κατάσταση του υδατικού συστήματος, πρέπει να περιλαμβάνονται στα σχετικά ΣΔΛΑΠ.
6. Διαβάζοντας το άρθρο 4 της ΟΥΠ, σε συνάρτηση με τα Άρθρα 13 (6) και 11 (7) της ίδιας οδηγίας, συνάγεται ότι η υποχρέωση για λήψη μέτρων με σκοπό την πρόληψη της υποβάθμισης της κατάστασης όλων των συστημάτων επιφανειακών υδάτων ισχύει από τις 22 Δεκεμβρίου 2009, προθεσμία κατάρτισης των προγραμμάτων μέτρων (στο εξής και «ΠΜ»).

3.1.2. Η υποχρέωση των κρατών μελών για αναβάθμιση της κατάστασης όλων των συστημάτων επιφανειακών υδάτων

7. Το άρθρο 4 (1)(α)(ii) προβλέπει ότι τα κράτη μέλη προστατεύουν, αναβαθμίζουν και αποκαθιστούν όλα τα συστήματα των επιφανειακών υδάτων με σκοπό την επίτευξη της καλής τους κατάστασης το αργότερο μέχρι τις 22 Δεκεμβρίου 2015. Συνεπώς όπου τα επιφανειακά ύδατα δεν είναι σε καλή κατάσταση, τα κράτη μέλη πρέπει να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε να βελτιώσουν την κατάσταση των υδάτων τους. Σύμφωνα με τον ορισμό του Άρθρου 2 (18), «καλή κατάσταση των επιφανειακών υδάτων» σημαίνει την καλή οικολογική και χημική κατάσταση των υδάτων.
8. Το άρθρο 2 (22) προβλέπει ότι η οικολογική κατάσταση ενός συστήματος επιφανειακών υδάτων ταξινομείται ως «καλή» σύμφωνα με τις διατάξεις του παραρτήματος V. Το Άρθρο 2 (24) προβλέπει ότι η χημική κατάσταση ενός

---

¹ Παράρτημα VII, σημείο 7

συστήματος επιφανειακών υδάτων ταξινομείται ως «καλή» σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 (1)(α), που προβλέπει ότι οι συγκεντρώσεις ρύπων δεν υπερβαίνουν τα πρότυπα περιβαλλοντικής ποιότητας τα οποία ορίζονται στο παράρτημα ΙΧ, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 16 (7), καθώς και δυνάμει άλλων συναφών νομοθετημάτων της Ένωσης που θεσπίζουν ποιοτικά περιβαλλοντικά πρότυπα στο επίπεδο της Ένωσης.

3.1.3. Η διαδικασία εφαρμογής της ΟΥΠ με σκοπό την επίτευξη των στόχων που θέτει η οδηγία

3.1.3.1. Προσδιορισμός των Λεκανών Απορροής Ποταμών μέχρι τις 22 Δεκεμβρίου 2003

9. Οι λεκάνης απορροής ποταμού (στο εξής και «ΠΛΑΠ»), που ορίζονται στο άρθρο 2 (15), αποτελούν τις βασικές μονάδες διαχείρισης των υδάτων. Όπως προβλέπεται στα Άρθρα 11 (1) και 13 (1) και 13 (2), είναι στο επίπεδο των ΠΛΑΠ που καθορίζονται τόσο τα ΠΜ όσο και τα ΣΔΛΑΠ. Τα κράτη μέλη είχαν υποχρέωση να προσδιορίσουν τις ΠΛΑΠ στο εθνικό τους έδαφος αλλά και την αρμόδια αρχή διαχείρισης για κάθε ΠΛΑΠ, μέχρι τις 22 Δεκεμβρίου 2003.

3.1.3.2. Χαρακτηρισμός και επισκόπηση των περιοχών ΠΛΑΠ μέχρι τις 22 Δεκεμβρίου 2004

10. Δυνάμει του άρθρου 5 της ΟΥΠ, τα κράτη μέλη είχαν υποχρέωση να αναλύσουν τα χαρακτηριστικά κάθε ΠΛΑΠ, να κάνουν επισκόπηση των επιπτώσεων των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στην κατάσταση των επιφανειακών και των υπόγειων υδάτων και να προβούν σε οικονομική ανάλυση της χρήσης ύδατος για κάθε ΠΛΑΠ το αργότερο μέχρι τις 22 Δεκεμβρίου 2004. Το άρθρο 5 αποσκοπεί στον προσδιορισμό των επιφανειακών και των υπόγειων υδάτων, των τεχνητών και ιδιαιτέρως τροποποιημένων υδατικών συστημάτων αλλά και των σημαντικών ανθρωπογενών πιέσεων που ενδέχεται να ασκούνται στα συστήματα επιφανειακών υδάτων. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο και δυνάμει του άρθρου 1.4 του Παραρτήματος ΙΙ (5^η παράγραφος), τα Κράτη Μέλη υπολογίζουν και προσδιορίζουν τις επιπτώσεις των σημαντικών μέτρων ρύθμισης της ροής του νερού, συμπεριλαμβανομένης της μεταφοράς και της εκτροπής του νερού, για τα γενικά χαρακτηριστικά της ροής και τα ισοζύγια νερού. Ένας τέτοιος χαρακτηρισμός και μια τέτοια επισκόπηση των

επιπτώσεων παρέχουν την βάση για τον σχεδιασμό των προγραμμάτων παρακολούθησης και για την εκπόνηση των σχεδίων διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού και των προγραμμάτων μέτρων. Οι προαναφερθείσες αναλύσεις και επισκοπήσεις επανεξετάζονται και, εάν απαιτείται, ενημερώνονται το αργότερο μέχρι τις 22 Δεκεμβρίου 2013 και στη συνέχεια ανά εξαετία.

3.1.3.3. Κατάρτιση και εφαρμογή προγραμμάτων για την παρακολούθηση της κατάστασης των υδάτων μέχρι τις 22 Δεκεμβρίου 2006

11. Δυνάμει του άρθρου 8 και του Παραρτήματος V, τα κράτη μέλη καταρτούν προγράμματα για την παρακολούθηση της κατάστασης των υδάτων, ώστε να υπάρχει συνεκτική και συνολική εικόνα της κατάστασης τους σε κάθε περιοχή ΠΛΑΠ, το αργότερο μέχρι τις 22 Δεκεμβρίου 2006. Όσον αφορά τα επιφανειακά ύδατα, τα προγράμματα πρέπει να καλύπτουν τον όγκο και τη στάθμη ή το ρυθμό ροής στο μέτρο που αφορά την οικολογική και τη χημική τους κατάσταση και το οικολογικό τους δυναμικό.

3.1.3.4. Κατάρτιση ΣΔΛΑΠ για κάθε ΠΛΑΠ μέχρι τις 22 Δεκεμβρίου 2009

12. Δυνάμει του άρθρου 13 (4) και του Παραρτήματος VII, κάθε ΣΔΛΑΠ πρέπει να περιέχει αριθμό δεδομένων και πληροφοριών, συμπεριλαμβανομένης μιας περίληψης των σημαντικών πιέσεων και επιπτώσεων που ασκούν οι ανθρώπινες δραστηριότητες στην κατάσταση των επιφανειακών και των υπόγειων υδάτων, του καταλόγου των περιστάσεων κατά τις οποίες εφαρμόστηκε το άρθρο 4, παράγραφοι 4, 5, 6 και 7 καθώς και των σχετικών πληροφοριών που απαιτούνται από το συγκεκριμένο άρθρο.
13. Δυνάμει του άρθρου 14, τα κράτη μέλη, πριν καταρτίσουν τα ΣΔΛΑΠ για κάθε περιοχή λεκάνης απορροής ποταμού, τα δημοσιεύουν και τα θέτουν στη διάθεση του κοινού, συμπεριλαμβανομένων των χρηστών, για τη διατύπωση παρατηρήσεων. Τα ΣΔΛΑΠ αναθεωρούνται και ενημερώνονται κάθε έξι χρόνια.

3.1.3.5. Κατάρτιση ΠΜ μέχρι τις 22 Δεκεμβρίου 2009

14. Δυνάμει του άρθρου 11, τα κράτη μέλη θεσπίζουν πρόγραμμα μέτρων για κάθε περιοχή λεκάνης απορροής ποταμού ή για το τμήμα διεθνούς περιοχής λεκάνης

απορροής ποταμού που ευρίσκεται εντός της επικράτειάς τους, το αργότερο μέχρι τις 22 Δεκεμβρίου 2009.

15. Δυνάμει του άρθρου 11 (2), κάθε πρόγραμμα μέτρων περιλαμβάνει τα «βασικά» μέτρα και, όπου απαιτείται, «συμπληρωματικά» μέτρα που καθορίζονται στην παράγραφο (3) του άρθρου 11.
16. Τα προγράμματα μέτρων καταρτίζονται το αργότερο μέχρι τις 22 Δεκεμβρίου 2009 και όλα τα μέτρα πρέπει είναι έτοιμα προς εφαρμογή το αργότερο μέχρι τις 22 Δεκεμβρίου 2012, ενώ αναθεωρούνται και ενημερώνονται κάθε έξι χρόνια.

3.1.3.6. Δυνατότητα παρέκκλισης από την υποχρέωση επίτευξης των στόχων της Οδηγίας

17. Δυνάμει του άρθρου 4(7), παρέχεται στα κράτη μέλη η δυνατότητα να παρεκκλίνουν είτε προσωρινά είτε μόνιμα από την επίτευξη των στόχων της οδηγίας, νοουμένου ότι ικανοποιηθούν οι όροι που προβλέπονται στο άρθρο 4 παράγραφοι (8) και (9).
18. Το 2006, η Επιτροπή σε συνεργασία με τα Κράτη Μέλη, εξέδωσε υπόμνημα καθοδήγησης σε σχέση με νέες τροποποιήσεις των υδάτων και κυρίως σε σχέση με την εφαρμογή του άρθρου 4 (7)².
19. Για παράδειγμα η κατασκευή φραγμάτων για σκοπούς μεταφοράς υδάτων θα έχει ως αποτέλεσμα, σε κάθε περίπτωση, την υποβάθμιση της κατάστασης του υδατικού συστήματος. Τα φράγματα επηρεάζουν τη συνέχεια των ποταμών, εμποδίζοντας έτσι την ελευθερία κινήσεων των μεταναστευτικών ειδών και αλλάζοντας ριζικά το χαρακτήρα των υδάτων από ελεύθερης ροής (lotic systems) σε στάσιμα (lentic systems). Αυτά τα αποτελέσματα επεκτείνονται επίσης στο οικοσύστημα δεδομένου ότι τα φράγματα αλλάζουν τη φυσική δυναμική ροής του ποταμού, κάτι που επισημάνεται στο υπόμνημα καθοδήγησης. Τέτοιου είδους επιδείνωση της κατάστασης επιφανειακών υδάτων, μπορεί να επιτραπεί μόνο αν πληρούνται οι όροι που προβλέπονται στο άρθρο 4, παράγραφοι (7), (8) και (9).

---

² http://circa.europa.eu/Public/irc/env/wfd/library?!=/framework_directive/thematic_documents/environmental_objectives/article_circapdf/EN_1.0_&a=d και http://circa.europa.eu/Public/irc/env/wfd/library?!=/framework_directive/thematic_documents/hydromorphology&vm=detailed&sb=Title

"Νέες" τροποποιήσεις των φυσικών χαρακτηριστικών του συστήματος επιφανειακών υδάτων και "νέες" ανθρώπινες δραστηριότητες βιώσιμης ανάπτυξης

20. Οι υποσημειώσεις 1 και 2 του άρθρου 4 (7) προβλέπουν ότι, σε ότι αφορά τα επιφανειακά ύδατα, τα κράτη μέλη μπορούν να εφαρμόζουν τη σχετική παρέκκλιση σε «νέες» τροποποιήσεις των φυσικών χαρακτηριστικών του συστήματος επιφανειακών υδάτων ή σε «νέες» ανθρώπινες δραστηριότητες βιώσιμης ανάπτυξης.
21. Οι όροι που πρέπει να πληρούνται έτσι ώστε να εφαρμόζεται η παρέκκλιση, προβλέπονται στις παραγράφους (α) έως (δ) του άρθρου 4(7).
22. Το άρθρο 4(7)(α) προβλέπει ότι πρέπει να λαμβάνονται όλα τα πρακτικώς εφικτά μέτρα για το μετριασμό των αρνητικών επιπτώσεων στην κατάσταση του υδατικού συστήματος. Σχεδιάζοντας τα σχετικά μέτρα τα κράτη μέλη πρέπει να λαμβάνουν υπόψη όλα τα ποιοτικά στοιχεία που περιλαμβάνονται στον καθορισμό της οικολογικής κατάστασης και τους κανονιστικούς ορισμούς των κατηγοριών κατάστασης όπως τίθενται στο παράρτημα V, ώστε να διασφαλίζεται ότι ο αντίκτυπος στην κατάσταση των υδάτων ελαχιστοποιείται στο μέγιστο δυνατό βαθμό. Για παράδειγμα, στην περίπτωση ενός φράγματος που επηρεάζει πέρασμα ψαριών, τέτοια μέτρα θα μπορούσε να διασφαλίζουν ότι τα μεταναστευτικά ψάρια έχουν τη δυνατότητα να ζήσουν και να αναπαραχθούν αλλού.
23. Το άρθρο 4 (7) (β) προβλέπει ότι η αιτιολογία των τροποποιήσεων ή των μεταβολών πρέπει να εκτίθεται ειδικά στο ΣΔΛΑΠ που επιβάλλει το άρθρο 13 και οι στόχοι να αναθεωρούνται ανά εξαετία. Σκοπός αυτής της διαδικαστικής διάταξης είναι να εξασφαλιστεί ότι όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη θα έχουν την ευκαιρία, σύμφωνα με το άρθρο 14 της ΟΥΠ που αφορά τις δημόσιες διαβουλεύσεις και τις πληροφορίες, να κρίνουν το έργο και τους λόγους που το επιβάλλουν. Επιπλέον, το άρθρο 4 (7) (β) της ΟΥΠ επιδιώκει να εξασφαλίσει ότι έργα που μπορεί να έχουν επιπτώσεις στην κατάσταση του υδατικού συστήματος, διερευνώνται μέσα σε ένα γενικό πλαίσιο στο οποίο όλες οι άλλες χρήσεις και πιέσεις που προκαλούνται από τον άνθρωπο, εξετάζονται συνολικά (βάσει του προηγούμενου χαρακτηρισμού των ΛΑΠ).
24. Το άρθρο 4(7)(γ) προβλέπει ότι «οι λόγοι για τις τροποποιήσεις ή τις μεταβολές αυτές υπαγορεύονται επιτακτικά από το δημόσιο συμφέρον ή/και τα οφέλη για το

περιβάλλον και την κοινωνία από την επίτευξη των στόχων που εξαγγέλλονται στην παράγραφο 1 υπερκαλύπτονται από τα οφέλη των νέων τροποποιήσεων ή μεταβολών για την υγεία των ανθρώπων, για τη διαφύλαξη της ασφάλειάς τους ή για τη βιώσιμη ανάπτυξη". Αυτή η διάταξη αποσκοπεί σε μια ισορροπία μεταξύ των οφελών που θα προκύψουν από ένα έργο και των αποποιημένων οφελών που θα προέκυπταν από τη μη εκτέλεση του συγκεκριμένου έργου, για παράδειγμα σε σχέση με την καλή κατάσταση των επιφανειακών υδάτων. Από αυτή την άποψη, η μη επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της ΟΥΠ πρέπει να αξιολογείται λαμβάνοντας υπόψη τις οικολογικές αξίες που κινδυνεύουν και την κλίμακα και φύση των επιδράσεων που θα προκαλούσε σε αυτές ένα έργο.

25. Το άρθρο 4(7)(δ) απαιτεί από τα κράτη μέλη να διαπιστώσουν ότι «οι ενεργητικοί στόχοι τους οποίους εξυπηρετούν οι προτιθέμενες τροποποιήσεις ή μεταβολές των υδάτινων συστημάτων δεν μπορούν για τεχνικούς λόγους ή λόγω υπέρμετρου κόστους, να επιτευχθούν με άλλα μέσα που συνιστούν πολύ καλύτερη περιβαλλοντική επιλογή». Για να αποδειχθεί ότι δεν υπάρχει καλύτερη περιβαλλοντική επιλογή, τα κράτη μέλη πρέπει να κάνουν αξιολόγηση των εναλλακτικών λύσεων. Αν υπάρχουν εναλλακτικές λύσεις που είναι σημαντικά καλύτερες από περιβαλλοντική άποψη, η προϋπόθεση που αναφέρεται στην παράγραφο (δ) δεν θα ικανοποιούνταν και το έργο δεν θα μπορούσε να εγκριθεί. Σε αυτό το πλαίσιο, ενώ οι επιπτώσεις στο υδατικό σύστημα πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη, η αξιολόγηση δεν πρέπει να περιορίζεται μόνο σε αυτή την πτυχή, αλλά να καλύπτει όλες τις περιβαλλοντικές πτυχές.
26. Πέρα από τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στις παραγράφους (α) έως (δ) του άρθρου 4 (7) της Οδηγίας, πρέπει επίσης να πληρούνται οι προϋποθέσεις που προβλέπονται στα Άρθρα 4 (8) και 4 (9).
27. Δυνάμει του άρθρου 4 (8), οι αρμόδιες αρχές πριν εγκρίνουν ένα έργο βάσει του άρθρου 4 (7), πρέπει να μεριμνήσουν ώστε μην αποκλείεται μονίμως και να μην υπονομεύεται η επίτευξη των στόχων της ΟΥΠ σε άλλα υδατικά συστήματα της ίδιας περιοχής ΛΑΠ, όπως επίσης και να μην παρεμποδίζεται η εφαρμογή άλλων περιβαλλοντικών νομοθετημάτων της Ένωσης. Για παράδειγμα, ένα έργο που έχει ως στόχο τη μεταφορά, εντός της ίδιας ΠΛΑΠ, νερού από μια απορροή ποταμού σε μια άλλη, δεν θα μπορούσε να εγκριθεί σε περίπτωση που εμπόδιζε οριστικά την επίτευξη μιας καλής οικολογικής κατάστασης υδατικών συστημάτων που ανήκουν

στην ίδια ΠΛΑΠ, και / ή εάν παραβίαζε την οδηγία 92/43/ΕΟΚ που αφορά τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας.

28. Δυνάμει του άρθρου 4 (9), οι αρμόδιες αρχές πρέπει να λάβουν μέτρα έτσι ώστε να διασφαλίσουν ότι η εφαρμογή της ΟΥΠ στο σύνολό της, συμπεριλαμβανομένων των παρεκκλίσεων βάσει του άρθρου 4 παράγραφοι (4) έως (7), δεν θα οδηγήσει σε ένα επίπεδο προστασίας που είναι χαμηλότερο από αυτό που απαιτείται από την Ευρωπαϊκή νομοθεσία που προϋπήρχε της εκδόσεως της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ.

3.2. Απάντηση στο ερώτημα (1):

«Με την διάταξη του άρθρου 13 παράγραφος 6 της οδηγίας 2000/60/ΕΚ "για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων" (ΕΕ L 327) τίθεται απλώς ένα απώτατο χρονικό όριο (22.12.2009) για την κατάρτιση των σχεδίων διαχείρισης υδάτινων πόρων ή θεσπίζεται μέχρι την ανωτέρω ημερομηνία ειδική προθεσμία μεταφοράς των σχετικών διατάξεων των άρθρων 3, 4, 5, 6, 9, 13 και 15 της ως άνω οδηγίας;»

29. Η επιτροπή θέλει να υπογραμμίσει τη διαφορά μεταξύ της υποχρέωσης των κρατών μελών για μεταφορά της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ στην εθνική νομοθεσία, με την υποχρέωση των κρατών μελών να εφαρμόσουν τη συγκεκριμένη οδηγία.
30. Όσον αφορά τη μεταφορά των άρθρων 3, 4, 5, 6, 9 και 13 της Οδηγίας, (το άρθρο 15 δεν είναι απαραίτητο να μεταφερθεί στην εθνική νομοθεσία), πρέπει να υπενθυμιστεί ότι το άρθρο 24 (1) της Οδηγίας ορίζει ότι η Οδηγία έπρεπε να είχε μεταφερθεί ολοκληρωτικά μέχρι τις 22 Δεκεμβρίου 2003 το αργότερο:

«Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν προς την παρούσα οδηγία, το αργότερο στις 22 Δεκεμβρίου 2003. Πληροφορούν αμέσως την Επιτροπή σχετικά...»

31. Όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 13 (6) της ΟΥΠ, το συγκεκριμένο άρθρο απαιτεί σαφώς και ρητά από τα κράτη μέλη να δημοσιεύσουν τα ΣΔΛΑΠ τους μέχρι τις 22 Δεκεμβρίου 2009 το αργότερο.
32. Συνεπώς, δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι η προθεσμία που προβλέπεται στο άρθρο 13 (6) της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ αφορά την κατάρτιση των ΣΔΛΑΠ. Σύμφωνα με το άρθρο 11 (7), η 22 Δεκεμβρίου 2009 ήταν επίσης η προθεσμία για τα κράτη μέλη για να καταρτίσουν τα Προγράμματα Μέτρων τους.

33. Εν προκειμένω, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, το γεγονός ότι το άρθρο 13 (6) της Οδηγίας προβλέπει τη δημοσίευση των ΣΔΛΑΠ μέχρι τις 22 Δεκεμβρίου 2009, δεν υπονοεί ότι επιτρέπεται να μετατεθεί η μεταφορά της οδηγίας στην εθνική νομοθεσία έξι έτη μετά από την προθεσμία για τη μετάθεση της. Το Δικαστήριο έχει τονίσει στην υπόθεση C-32/05, Επιτροπή κατά του Λουξεμβούργου³, ότι η μετάθεση της Οδηγίας 200/60/ΕΚ, και ειδικά του άρθρου 13 (6), είναι απαραίτητη αφού «τα εθνικά μέτρα μεταφοράς καθιστούν δεσμευτική από νομικής απόψεως για τις αρμόδιες εθνικές αρχές την προβλεπόμενη στο άρθρο 13, παράγραφος 6, της οδηγίας προθεσμία και παρέχουν στους ιδιώτες τη δυνατότητα να γνωρίζουν πολύ νωρίτερα το σύνολο των δικαιωμάτων τους στο πλαίσιο των διαδικασιών του άρθρου 14, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας».

3.3. Απάντηση στο ερώτημα (2):

«Εθνική ρύθμιση, με την οποία επιτρέπεται η μεταφορά ύδατος από συγκεκριμένη Λεκάνη Απορροής Ποταμού (ΛΑΠ) σε άλλη ΛΑΠ, χωρίς να έχουν ακόμη εκπονηθεί τα σχέδια των Περιοχών Λεκάνης Απορροής Ποταμού (ΠΛΑΠ) εντός των οποίων βρίσκονται οι ΛΑΠ από και προς τις οποίες θα γίνει μεταφορά ύδατος, είναι σύμφωνη με τις διατάξεις των άρθρων 2, 3, 4, 5, 6, 9, 13 και 15 της οδηγίας 2000/60/ΕΚ, δεδομένου μάλιστα ότι, σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 15 της ως άνω οδηγίας, βασική μονάδα διαχείρισης της ΛΑΠ είναι η ΠΛΑΠ, στην οποία ανήκει;»

34. Η ερώτηση 2 μπορεί να αναδιατυπωθεί ως εξής:

1. Μπορεί ένα έργο που ενδέχεται να επηρεάσει την κατάσταση των επιφανειακών υδάτων μιας ΛΑΠ να εγκριθεί αν δεν έχει ήδη καταρτιστεί το ΣΔΛΑΠ;
2. Αν η απάντηση στο πρώτο ερώτημα είναι θετική, είναι η έγκριση του έργου συμβατή με τα άρθρα 2, 3, 4, 5, 6, 9, 13 και 15 της Οδηγίας;

3.3.1. Μπορεί ένα έργο που ενδέχεται να επηρεάσει την κατάσταση των επιφανειακών υδάτων μιας ΛΑΠ να εγκριθεί αν δεν έχει ήδη καταρτιστεί το ΣΔΛΑΠ;

35. Η Επιτροπή θεωρεί ότι, εάν ορισμένοι όροι τηρούνται, οι αρμόδιες αρχές μπορούν πράγματι να εγκρίνουν έργα που ενδέχεται να επιδεινώσουν την κατάσταση των επιφανειακών υδάτων μιας ΛΑΠ, έστω και αν δεν έχει ακόμα καταρτιστεί το

³ Απόφαση του Δικαστηρίου (τρίτο τμήμα) της 30ής Νοεμβρίου 2006, Συλλογή της Νομολογίας του Δικαστηρίου 2006 σελίδα I-11323, παράγραφος 81

σχετικό ΣΔΛΑΠ. Δεν υπάρχει καμία ένδειξη στην ΟΠΥ ότι η πρόθεση του νομοθέτη ήταν να εμποδίσει την έγκριση έργων, που ενδεχομένως να έχουν επιπτώσεις στις ΛΑΠ, πριν από την κατάρτιση του πρώτου ΣΔΛΑΠ.

36. Εντούτοις, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι η ΟΠΥ καθιέρωσε μια νέα, ολοκληρωμένη πολιτική, για τη προστασία του υδατικού συστήματος. Από την υιοθέτηση της οδηγίας το 2000, τα κράτη μέλη γνωρίζουν την υποχρέωση που έχουν για αποτροπή της επιδείνωσης της κατάστασης των υδατικού συστήματος, καθώς και την υποχρέωση να επιτύχουν την καλή κατάσταση των υδάτινων πόρων τους μέχρι τις 22 Δεκεμβρίου 2015. Όπως εξηγείται στην εισαγωγή της ΟΠΥ, η υποχρέωση να αποτραπεί η επιδείνωση της κατάστασης των σωμάτων νερού επιφάνειας μπορεί να υπόκειται σε παρεκκλίσεις που σχετίζονται με «νέες» τροποποιήσεις των φυσικών χαρακτηριστικών του συστήματος επιφανειακών υδάτων ή με «νέες» ανθρώπινες δραστηριότητες βιώσιμης ανάπτυξης, νοουμένου όμως ότι ικανοποιούνται οι όροι που προβλέπονται στο άρθρο 4 (7) και τηρούνται τα άρθρα 4 (8) και 4 (9).
37. Προκειμένου να καταστεί λειτουργική η υποχρέωση για αποτροπή της επιδείνωσης των επιφανειακών σωμάτων νερού, τα κράτη μέλη πρέπει να είναι σε θέση να αξιολογήσουν: Πρώτον, εάν ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα είναι πιθανό να προκαλέσει επιδείνωση της κατάστασης των επιφανειακών υδάτων μιας ΛΑΠ, και Δεύτερον, κατά πόσον οι όροι των παραγράφων α) έως δ) του άρθρου 4 (7) τηρούνται.
38. Η ΟΠΥ προβλέπει τη σταδιακή εφαρμογή της και περιλαμβάνει διάφορα προπαρασκευαστικά βήματα που καταλήγουν στην υιοθέτηση των ΣΔΛΑΠ και των ΠΜ το αργότερο μέχρι τις 22 Δεκεμβρίου 2009. Τα ΣΔΛΑΠ και τα ΠΜ πρέπει να περιλαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα για να επιτευχθούν οι περιβαλλοντικοί στόχοι της ΟΠΥ. Συνεπώς, είναι ξεκάθαρο ότι από τις 22 Δεκεμβρίου 2009 ισχύει πλήρως η υποχρέωση λήψης μέτρων για αποτροπή της επιδείνωσης του επιφανειακού υδατικού συστήματος.
39. Το νομικό καθεστώς που εφαρμόζεται στα έργα που εγκρίνονται μετά από την υιοθέτηση των ΣΔΛΑΠ είναι σαφές. Ένα έργο που θα προκαλούσε την επιδείνωση της κατάστασης ή θα εμπόδιζε την επίτευξη μιας καλής κατάστασης ενός επιφανειακού υδατικού συστήματος, θα μπορούσε να εγκριθεί νόμιμα και να πραγματοποιηθεί μόνο εάν οι αρμόδιες αρχές σιγουρευτούν ότι ικανοποιούνται όλοι

οι όροι που προβλέπονται στο άρθρο 4 (7) της ΟΠΥ και πληρούνται οι διατάξεις των παραγράφων (8) και (9) του άρθρου 4. Για λόγους που αναφέρονται πιο κάτω, η Επιτροπή θεωρεί η ίδια θέση ισχύει και για έργα που εγκρίθηκαν πριν από την κατάρτιση των ΣΔΛΑΠ.

Η υποχρέωση ενός κράτους μέλους να απέσχει από τη λήψη μέτρων που θα μπορούσαν να διακινδυνεύσουν την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της ΟΠΥ

40. Το άρθρο 4 (3) της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης προβλέπει ότι «*Τα κράτη μέλη ... απέχουν από τη λήψη οποιουδήποτε μέτρου ικανού να θέσει σε κίνδυνο την πραγματοποίηση των στόχων της Ένωσης*».
41. Η αρχή της πιστής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών και των ευρωπαϊκών οργάνων έχει αναπτυχθεί περαιτέρω από το Δικαστήριο, σε σχέση με τις υποχρεώσεις που διέπουν τα κράτη μέλη κατά τη χρονική περίοδο μεταξύ της ημερομηνίας έναρξης ισχύος μιας οδηγίας και της ημερομηνίας κατά την οποία πρέπει να μεταφερθεί στην εθνική νομοθεσία. Συγκεκριμένα, στην υπόθεση C-129/96⁴, το Δικαστήριο το ανέφερε:

40 Υπενθυμίζεται, κατ' αρχάς, ότι η υποχρέωση των κρατών μελών να λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα προς επίτευξη του επιδιωκόμενου από την οδηγία αποτελέσματος συνιστά επιτακτική υποχρέωση...

45 Συναφώς, μολονότι τα κράτη μέλη δεν υποχρεούνται να θεσπίζουν τα μέτρα αυτά πριν από την παρέλευση της προθεσμίας για τη μεταφορά της οδηγίας στο εσωτερικό τους δίκαιο, από τον συνδυασμό των άρθρων 5, δεύτερο εδάφιο, και 189, τρίτο εδάφιο, της Συνθήκης και της οδηγίας αυτής καθεαυτής προκύπτει ότι, κατά τη διάρκεια της προθεσμίας αυτής, τα κράτη μέλη οφείλουν να απέχουν από τη θέσπιση διατάξεων ικανών να διακυβεύσουν σοβαρά το επιδιωκόμενο από την οδηγία αυτή αποτέλεσμα.

42. Συνεπώς, στα πλαίσια της παρούσας περίπτωσης, τα κράτη μέλη θα έπρεπε να απέσχουν από τη λήψη μέτρων που θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο την πραγματοποίηση των στόχων της ΟΠΥ, κατά το διάστημα μεταξύ της έναρξης ισχύος της οδηγίας και της προθεσμίας κατάρτισης των ΣΔΛΑΠ και ΠΜ. Η μόνη δυνατή παρέκκλιση στην ανωτέρω υποχρέωση θα ήταν η έγκριση έργων που παρά το ότι μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα την επιδείνωση της κατάστασης του

⁴ Απόφαση του Δικαστηρίου της 18ης Δεκεμβρίου 1997, Inter-Environnement Wallonie ASBL κατά Région wallonne, Συλλογή της Νομολογίας του Δικαστηρίου 1997 σελίδα I-07411

επιφανειακού υδατικού συστήματος, πληρούν εν τούτοις τους όρους που καθορίζονται στο άρθρο 4 (7) της ΟΠΥ και τις απαιτήσεις των παραγράφων (8) και (9) του ίδιου άρθρου.

43. Ένα σημαντικό ερώτημα που πηγάζει από τα πιο πάνω και πρέπει να εξεταστεί είναι κατά πόσο οι αρχές των κρατών μελών θα μπορούσαν να αξιολογήσουν, πριν από τη δημοσίευση των ΣΔΛΑΠ και ΠΜ, εάν ένα έργο θα ήταν είναι πιθανό να προκαλέσει την επιδείνωση της κατάστασης ενός επιφανειακού υδατικού συστήματος.

Η δυνατότητα να καθοριστεί κατά πόσο ένα νέο πρόγραμμα είναι πιθανό να προκαλέσει την επιδείνωση της κατάστασης ενός επιφανειακού σώματος νερού πριν από τη δημοσίευση των ΣΔΛΑΠ

44. Η Επιτροπή θεωρεί ότι τα κράτη μέλη είναι σε θέση να καθορίσουν ήδη πριν από την υιοθέτηση των ΣΔΛΑΠ, με ένα λογικό βαθμό ακρίβειας, εάν ένα έργο θα ήταν πιθανό να έχει επιπτώσεις στην κατάσταση επιφανειακού υδατικού συστήματος βάσει των πληροφοριών που, σύμφωνα με την ΟΥΠ, έπρεπε να έχουν καταστεί διαθέσιμες πολύ νωρίτερα από το 2009.
45. Το παράρτημα V (1.2) της ΟΥΠ ορίζει τι είναι «υψηλή», «καλή» και «μέτρια» οικολογική κατάσταση για τα επιφανειακά σώματα νερού, παρέχοντας κατάλογο με τα βιολογικά, υδρομορφολογικά και φυσικοχημικά ποιοτικά στοιχεία που αντιστοιχούν στην κάθε κατηγορία. Οι ορισμοί αυτοί, αποτελούν τη βάση πάνω στην οποία τα κράτη μέλη πρέπει να αναπτύξουν τις μεθόδους αξιολόγησης της οικολογικής κατάστασης του υδατικού συστήματος στο πλαίσιο των προγραμμάτων παρακολούθησης που προβλέπονται από το άρθρο 8 της ΟΥΠ.
46. Υπενθυμίζεται ότι τα προαναφερόμενα προγράμματα παρακολούθησης έπρεπε να καταρτιστούν το αργότερο μέχρι τις 22 Δεκεμβρίου 2006 (άρθρο 8 (2) της ΟΥΠ). Επιπλέον, δυνάμει του άρθρου 5 σε συνάρτηση με το παράρτημα II (1.3), τα κράτη μέλη έπρεπε να καθορίσουν μέχρι τις 22 Δεκεμβρίου 2004, τις τυποποιημένες υδρομορφολογικές και φυσικοχημικές συνθήκες που αντιπροσωπεύουν τις τιμές των υδρομορφολογικών και φυσικοχημικών ποιοτικών στοιχείων όταν η οικολογική κατάσταση ενός συστήματος επιφανειακών υδάτων χαρακτηρίζεται ως υψηλή στο σχετικό πίνακα του σημείου 1.2 του παραρτήματος V. Συνεπώς, τα κράτη μέλη έπρεπε να είναι σε θέση να χαρακτηρίσουν την κατάσταση των συστημάτων επιφανειακών υδάτων τους ήδη πριν από τις 22 Δεκεμβρίου 2004.

47. Προκύπτει από τα πιο πάνω ότι κατά τη χρονική στιγμή που οι ελληνικές αρχές ενέκριναν το έργο εκτροπής του ποταμού Αχελώου (2006), είχαν στη διάθεσή τους αρκετές πληροφορίες που τους επέτρεπαν να καθορίσουν εάν το συγκεκριμένο έργο θα επιδείωνε την κατάσταση των επιφανειακών υδάτων του ποταμού. Το συμπέρασμα αυτό ενισχύεται και από το ότι οι αρχές έπρεπε να προβούν στο χαρακτηρισμό της σχετικής ΛΑΠ, το αργότερο μέχρι τις 22 Δεκεμβρίου 2004. Ο χαρακτηρισμός αυτός έπρεπε να περιλαμβάνει τον προσδιορισμό σημαντικών πιέσεων προκαλούμενων από τον άνθρωπο που πιθανών να έχουν επιπτώσεις στο σύστημα επιφανειακών υδάτων, την αξιολόγηση των επιδράσεων και τον προσδιορισμό των σωμάτων νερού για τα οποία υπάρχει κίνδυνος αποτυχίας να επιτευχθούν οι περιβαλλοντικοί στόχοι της ΟΥΠ (παράρτημα II 1.5). Επιπροσθέτως, οι ελληνικές αρχές, κατά την αξιολόγηση των επιπτώσεων του εν λόγω έργου εκτροπής στα επιφανειακά ύδατα του ποταμού θα έπρεπε να είχαν λάβει υπόψη το μέγεθος του έργου (π.χ. την ροή, σε απόλυτες τιμές άλλα και σε σχέση με τους υπάρχοντες πόρους, την συνολική έκταση του υδάτινου οικοσυστήματος που θα επηρεαζόταν, το μέγεθος των έργων που προβλεπόντουσαν και που θα επηρέαζαν τα σώματα νερού...). Κατά των διαδικασιών εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που θα έπρεπε να είχαν γίνει βάση των οδηγιών 85/337/ΕΟΚ και 92/43/ΕΟΚ θα είχαν συλλεχτεί απαραίτητες πληροφορίες που θα αφορούσαν τις ενδεχόμενες επιπτώσεις του έργου στο σύστημα επιφανειακών υδάτων.
48. Συμπερασματικά, οι αρμόδιες ελληνικές αρχές πρέπει να είχαν τη δυνατότητα, όταν ενέκριναν τα έργα εκτροπής το 2006, να καθορίσουν με έναν λογικό βαθμό ακρίβειας, κατά πόσο το πρόγραμμα θα ήταν πιθανό να προκαλέσει την επιδείνωση της κατάστασης του επηρεαζόμενου συστήματος επιφανειακών υδάτων. Παράλληλα οι ελληνικές αρχές πρέπει να ήταν σε θέση να διαπιστώσουν κατά πόσο θα έθετε σε κίνδυνο την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της ΟΥΠ, υπό το πνεύμα του άρθρου 4 (3) της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της σχετικής νομολογίας του Δικαστηρίου.
49. Σε περίπτωση που η αξιολόγηση των ελληνικών αρμόδιων ελληνικών αρχών κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το έργο εκτροπής του Αχελώου θα επιδείωνε πράγματι την κατάσταση του επηρεαζόμενου συστήματος επιφανειακών υδάτων, τότε προκύπτει το ερώτημα κατά πόσο τα συγκεκριμένα έργα θα μπορούσε να δικαιολογηθούν στη βάση της παρέκκλισης που προβλέπεται στο 4 (7) της ΟΥΠ.

Η δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 4 (7) της ΟΥΠΙ στο έργο εκτροπής του Αχελώου

50. Οι προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 4 (7) δεν είναι μόνο διαδικαστικής φύσεως, αλλά καθορίζουν ουσιαστικές υποχρεώσεις για αξιολόγηση των επιπτώσεων των νέων προγραμμάτων από τα κράτη μέλη. Οι ακόλουθες παράγραφοι αναλύουν τις υποχρεώσεις προβλέπονται στο άρθρο 4 (7) και κατά πόσο μπορούν να ικανοποιηθούν κατά την περίοδο μεταξύ της έναρξης ισχύος της ΟΥΠΙ (2000) και της υιοθέτησης του ΣΔΛΑΠ (2009).
51. Η παράγραφος 4 (7) (α) της ΟΥΠΙ απαιτεί από τα κράτη μέλη να λάβουν όλα τα πρακτικώς εφικτά μέτρα για το μετριασμό των αρνητικών επιπτώσεων στην κατάσταση του υδατικού συστήματος. Δεν υπάρχει κανένας λόγος για τον οποίο αυτός ο όρος δεν θα μπορούσε να τηρηθεί πριν από την υιοθέτηση του ΣΔΛΑΠ.
52. Η παράγραφος 4 (7) (β) υποχρεώνει τα κράτη μέλη να καθορίσουν και να αιτιολογήσουν στο ΣΔΛΑΠ τους λόγους για τους λόγους για τις τροποποιήσεις ή μεταφορές που προκαλούν επιδείνωση. Προφανώς είναι αδύνατο να τηρηθεί η πρόνοια του συγκεκριμένου άρθρου σε σχέση με έργα που αναπτύσσονται πριν από τη δημοσίευση του ΣΔΛΑΠ. Εντούτοις, η ουσιαστική υποχρέωση του άρθρου 4 (7) (β), μπορεί να εκπληρωθεί με εναλλακτικά μέσα, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι οι στόχοι της ΟΥΠΙ δεν τίθενται σε κίνδυνο. Σκοπός αυτής της διάταξης είναι να παρασχεθεί η ευκαιρία στο κοινό και τα ενδιαφερόμενα μέρη να διατυπώσουν παρατηρήσεις ως προς το πρόγραμμα και τους λόγους για αυτό, κάτι που προβλέπεται στο άρθρο 14 της ΟΥΠΙ. Οι απαιτούμενες εκτιμήσεις για τους όρους 4(7)(γ) και (δ) πρέπει να συμπεριληφθούν στα ΣΔΛΑΠ (σύμφωνα με το Παράρτημα VII, σημείο 5) και ως εκ τούτου να αποτελέσουν μέρος του ελέγχου. Επιπροσθέτως, η διαβούλευση, ως μέρος των ΣΔΛΑΠ, θα επιτρέψει την εκτίμηση του έργου όσον αφορά τις χρήσεις και τις πιέσεις αλλά και όσον αφορά τα άλλα έργα που προβλέπονται στο ΠΛΑΠ και ως εκ τούτου θα επιτρέψει να εκτιμηθούν οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ του έργου και των χρήσεων και των πιέσεων. Για έργα που εγκρίνονται πριν από την υιοθέτηση του ΣΔΛΑΠ, τα κράτη μέλη έχουν πολλούς και διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους μπορούν να ενημερώσουν το κοινό. Για παράδειγμα, μπορούν να χρησιμοποιηθούν οι δημόσιες διαδικασίες διαβουλεύσεων που προβλέπονται στο πλαίσιο άλλης νομοθεσίας της ΕΕ (π.χ. η οδηγία 85/337/ΕΕC για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον).

53. Η παράγραφος 4 (7) (γ) προβλέπει ότι για να επωφεληθεί ένα έργο της παρέκκλισης πρέπει να υπαγορεύεται επιτακτικά από το δημόσιο συμφέρον, ή/και τα οφέλη για το περιβάλλον και την κοινωνία από την επίτευξη των στόχων της ΟΥΠ υπερκαλύπτονται από τα οφέλη των νέων τροποποιήσεων ή μεταβολών για την υγεία των ανθρώπων, για τη διαφύλαξη της ασφάλειάς τους ή για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Αυτή η διάταξη διασφαλίζει την εξισορρόπηση των προτερημάτων που θα προκύψουν από ένα έργο και των αρνητικών επιπτώσεων που απορρέουν από τη μη επίτευξη των στόχων της ΟΥΠ. Αυτή η αξιολόγηση μπορεί και πρέπει να διενεργηθεί για κάθε έργο ακόμη και πριν την κατάρτιση του ΣΔΛΑΠ έτσι ώστε να διασφαλιστεί ότι τα οφέλη από την εκτέλεση του έργου θα ξεπεράσουν την περιβαλλοντική ζημιά που μπορεί να προκαλέσει το έργο. Αναφορικά με την ισορρόπηση των οφελών, το κείμενο της ΟΥΠ περιέχει ορισμένα κριτήρια που πρέπει να ληφθούν υπόψη (πχ. συνεισφορά του έργου στην βελτίωση της υγείας των ανθρώπων, της ασφάλειας τους ή της βιώσιμης ανάπτυξης). Ο κύριος στόχος του έργου πρέπει να εκτιμηθεί σε σχέση με αυτά τα κριτήρια. Από την άλλη μεριά, η ζημιά που θα προκαλέσει η έλλειψη εκπλήρωσης των περιβαλλοντικών στόχων πρέπει να εκτιμηθεί σε σχέση με τη φύση και τις οικολογικές αξίες που ισχύουν, αλλά και με το μέγεθος και την έκταση των επιπτώσεων που θα προσβληθούν.
54. Η παράγραφος 4 (7) (δ) απαιτεί από τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν ότι οι ευεργετικοί στόχοι τους οποίους εξυπηρετούν αυτές οι τροποποιήσεις ή μεταβολές των υδάτινων συστημάτων δεν μπορούν για τεχνικούς λόγους ή λόγω υπέρμετρου κόστους, να επιτευχθούν με άλλα μέσα που συνιστούν πολύ καλύτερη περιβαλλοντική επιλογή. Προκειμένου να καταδειχθεί ότι δεν υπάρχει καλύτερη περιβαλλοντική επιλογή, πρέπει να γίνει αξιολόγηση των εναλλακτικών λύσεων. Εάν υπάρχουν πραγματοποιήσιμες εναλλακτικές λύσεις που είναι σημαντικά καλύτερες από περιβαλλοντική άποψη, ο όρος στην παράγραφο 4 (7) (δ) δεν ικανοποιείται και το έργο δεν πρέπει να εγκριθεί. Οι επιδράσεις ενός έργου στο υδατικό σύστημα πρέπει προφανώς να ληφθούν σοβαρά υπόψη στο πλαίσιο μιας τέτοιας συγκριτικής αξιολόγησης, αλλά η ανάλυση δεν πρέπει να περιοριστεί στις επιπτώσεις στα ύδατα.
55. Συμπερασματικά, αποφασίζοντας σχετικά με την έγκριση ενός έργου πριν από την υιοθέτηση του ΣΔΛΑΠ, είναι δυνατό να αξιολογηθεί κατά πόσο είναι πιθανό να προκληθεί επιδείνωση της κατάστασης του υδατικού συστήματος, και τότε να

παρθούν μέτρα ώστε να διασφαλιστεί ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις που προβλέπονται στις παραγράφους (α), (β), (γ) και (δ) του άρθρου 4 (7). Σε μια διαφορετική περίπτωση τα κράτη μέλη θα είχαν κίνητρο να εγκρίνουν έργα με πιθανό αρνητικό αντίκτυπο στην κατάσταση του υδατικού συστήματος πριν από την υιοθέτηση του ΣΔΛΑΠ προκειμένου να αποφύγουν τις αυστηρές προϋποθέσεις που προβλέπονται στην ΟΠΥ.

3.3.2. *Αν η απάντηση στο πρώτο ερώτημα είναι ναι, μπορεί η έγκριση του έργου να είναι συμβατή με τα άρθρα 2, 3, 4, 5, 6, 9, 13 και 15 της Οδηγίας;*

56. Δεδομένου ότι η συμβατότητα με το άρθρο 4 εξετάστηκε στο πιο πάνω μέρος, στο παρόν μέρος θα εξεταστεί η συμβατότητα με τα άρθρα 2, 3, 5, 6, 9, 13 και 15 της ΟΠΥ.
57. Η Επιτροπή θεωρεί ότι τα άρθρα 2, 3, 6, 9, και 15 της ΟΠΥ δε σχετίζονται άμεσα με την περίπτωση υπό εξέταση.
58. Το άρθρο 2 της ΟΠΥ καθορίζει βασικούς όρους της οδηγίας, χωρίς όμως να παρέχει κάποιο ορισμό που να σχετίζεται με την περίπτωση έγκρισης έργου που μπορεί να επιδεινώσει την κατάσταση του υδατικού συστήματος πριν την κατάρτιση του ΣΔΛΑΠ.
59. Το άρθρο 3 της ΟΠΥ απαιτεί από τα κράτη μέλη, μεταξύ άλλων, να προσδιορίσουν τις εθνικές και διεθνείς περιοχές ΛΑΠ και να προσδιορίσουν μια αρμόδια αρχή ανά ΛΑΠ, υπεύθυνη για την εφαρμογή της οδηγίας. Συνεπώς, ούτε αυτή η διάταξη έχει άμεση εφαρμογή στην υπό εξέταση περίπτωση.
60. Τα άρθρα 6 και 7 (1) της ΟΠΥ, σε συνάρτηση με το παράρτημά του IV, καλούν τα κράτη μέλη να ορίσουν, σε επίπεδο ΛΑΠ, έναν μητρώο προστατευόμενων περιοχών μέχρι τις 22 Δεκεμβρίου 2004. Τα άρθρα 4 (1) (γ), 4 (8), 4(9) και 11 (3) (α) ορίζουν σχετικά ότι τα κράτη μέλη πρέπει να εφαρμόσουν την ΟΠΥ με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε να μην υπάρξει παραβίαση των κανόνων προστασίας που καθορίζονται σε άλλες ευρωπαϊκές νομοθεσίες, συμπεριλαμβανομένης της οδηγίας 92/43/ΕΕΚ. Παρόλα αυτά, το άρθρο 6 της ΟΠΥ δεν αφορά την υποχρέωση συμμόρφωσης με τις διατάξεις της οδηγίας 92/43/ΕΕΚ για τις προστατευόμενες περιοχές. Αφορά την υποχρέωση των κρατών μελών να ορίσουν ένα μητρώο προστατευόμενων περιοχών σε κάθε ΛΑΠ. Κατά συνέπεια, το άρθρο 6 της ΟΠΥ δεν έχει επιπτώσεις στην

περίπτωση ενός έργου, που δύναται να επιδεινώσει την κατάσταση του υδατικού συστήματος και εγκρίνεται πριν την κατάρτιση του ΣΔΛΑΠ. Σε κάθε περίπτωση και άσχετα από τα αν έχει καταρτιστεί το προβλεπόμενο μητρώο, τα κράτη μέλη πρέπει να εξασφαλίσουν ότι οι κανόνες που καθορίζονται σε άλλες νομοθεσίες της ΕΕ τηρούνται πλήρως, παράλληλα με την εφαρμογή της ΟΠΥ.

61. Το άρθρο 9 της ΟΠΥ απαιτεί από τα κράτη μέλη να καθιερώσουν μέχρι το 2010 μια πολιτική τιμολόγησης νερού της οποίας στόχος είναι να δημιουργήσει τα κίνητρα στους χρήστες για να χρησιμοποιούν αποτελεσματικά τους υδάτινους πόρους, στη βάση της εφαρμογής της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει». Κατά συνέπεια, ακόμα κι αν το ΣΔΛΑΠ πρέπει να περιλάβει, δυνάμει των άρθρων 9 (2) και 13 (4) της ΟΠΥ, σε συνάρτηση με το παράρτημά του VII (α) (3), μια περίληψη των πρακτικών μέτρων που λαμβάνονται για την εφαρμογή του άρθρου 9, η διάταξη αυτή είναι άσχετη με την περίπτωση έγκρισης έργου, που δύναται να επιδεινώσει την κατάσταση του υδατικού συστήματος και εγκρίνεται πριν την κατάρτιση του ΣΔΛΑΠ.
62. Το άρθρο 15 της ΟΠΥ καλεί τα κράτη μέλη να υποβάλουν στην Επιτροπή, μεταξύ άλλων, τα αντίγραφα των ΣΔΛΑΠ και όλων των επόμενων αναπροσαρμογών τους σε συγκεκριμένες χρονικές στιγμές. Η υποβολή εκθέσεων που προβλέπεται από το άρθρο 15, δεν έχει επίπτωση στην περίπτωση υπό εξέταση.
63. Συμπερασματικά, δε μπορεί να θεωρηθεί ότι η έγκριση από μέρους των ελληνικών αρχών του έργου εκτροπής του Αχελώου ενδέχεται να παραβίασε τα άρθρα 2, 3, 6, 9 και 15 της οδηγίας 2000/60/ΕΕΚ.

3.4. Απάντηση στο ερώτημα (3):

«Κατά την έννοια των άρθρων 2, 3, 5, 6, 9, 13 και 15 της οδηγίας 2000/60/ΕΚ επιτρέπεται η μεταφορά ύδατος από μια ΠΛΑΠ σε γειτονική ΠΛΑΠ; Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, ο σκοπός αυτής της μεταφοράς μπορεί να είναι μόνο η κάλυψη αναγκών ύδρευσης ή μπορεί επίσης να εξυπηρετούνται η άρδευση και η παραγωγή ενέργειας; Σε κάθε περίπτωση απαιτείται, κατά την έννοια των ως άνω διατάξεων της οδηγίας, να έχει κριθεί αιτιολογημένα από τη Διοίκηση και επί τη βάσει της αναγκαίας επιστημονικής μελέτης, ότι η ΠΛΑΠ υποδοχής αδυνατεί να καλύψει τις ανάγκες που έχει για ύδρευση, άρδευση κ.λ.π. με τους δικούς της υδάτινους πόρους;».

64. Η ερώτηση σχετικά με τη συμβατότητα του έργου υπό εξέταση με τα άρθρα 2, 3, 4, 5, 6, 9, 13 και 15 της ΟΥΠ έχει ήδη εξετασθεί στο πλαίσιο της απάντησης της Επιτροπής στην ερώτηση 2.

65. Συνεπώς απομένει να εξετασθούν τα ακόλουθα δύο υπό-ερωτήματα:

1. Μπορεί ο σκοπός της εκτροπής υδάτων να είναι μόνο η κάλυψη αναγκών ύδρευσης ή μπορεί επίσης να εξυπηρετούνται η άρδευση και η παραγωγή ενέργειας;

2. Πρέπει η Διοίκηση να έχει κρίνει αιτιολογημένα, και επί τη βάσει της αναγκαίας επιστημονικής μελέτης, ότι η ΠΛΑΠ υποδοχής αδυνατεί να καλύψει τις ανάγκες που έχει για ύδρευση, άρδευση κ.λ.π. με τους δικούς της υδάτινους πόρους;

3.4.1. Ο σκοπός του έργου: μπορεί ο σκοπός της εκτροπής υδάτων να είναι μόνο η κάλυψη αναγκών ύδρευσης ή μπορεί επίσης να εξυπηρετούνται η άρδευση και η παραγωγή ενέργειας;

66. Πρέπει να σημειωθεί ότι η ΟΠΥ δεν απαγορεύει τη μεταφορά νερού από μια ΛΑΠ σε μια άλλη που σχετίζεται με ένα συγκριμένο σκοπό.

67. Εντούτοις, αυτό δεν σημαίνει ότι ο σκοπός μιας επέμβασης δεν είναι σημαντικός και δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη. Αντίθετα, ο σκοπός ενός έργου που ενδέχεται να έχει επιπτώσεις στο υδατικό σύστημα είναι πολύ σχετικός, για παράδειγμα, σε σχέση με την αξιολόγηση του κατά πόσον ικανοποιούνται οι όροι του άρθρου 4 (7) (γ) της ΟΥΠ. Το άρθρο 4 (7) (γ) αναφέρεται στην ανάγκη τα έργα να υπαγορεύονται επιτακτικά από το δημόσιο συμφέρον ή/και τα οφέλη για το περιβάλλον και την κοινωνία από την επίτευξη των στόχων της ΟΥΠ να υπερκαλύπτονται από τα οφέλη των νέων τροποποιήσεων ή μεταβολών για την υγεία των ανθρώπων. Κατά συνέπεια, είναι μέσα σε αυτό το πλαίσιο που πρέπει να ληφθεί υπόψη ο σκοπός ενός έργου.

68. Μπορεί να υποστηριχτεί ότι ένα έργο που έχει ως σκοπό την βελτίωση της παροχής νερού κατανάλωσης είναι πιθανότερο να ικανοποιήσει το κριτήριο του «*επιτακτικού δημόσιου συμφέροντος*» σε σχέση με ένα έργο που θα εξυπηρετούσε σκοπούς άρδευσης ή ενεργειακής παραγωγής. Πρέπει να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 1 (β) της ΟΥΠ, «*σκοπός της οδηγίας είναι η θέσπιση πλαισίου για την προστασία των εσωτερικών επιφανειακών, των μεταβατικών, των παράκτιων και των υπόγειων υδάτων, το οποίο... προωθεί τη βιώσιμη χρήση του νερού βάσει μακροπρόθεσμης προστασίας των διαθέσιμων υδάτινων πόρων*».
69. Πράγματι, ενώ υπάρχουν εναλλακτικές λύσεις για την άρδευση (βρόχινη παραγωγή, καλλιέργεια σε άλλες περιοχές, εισαγωγή) και την ενεργειακή παραγωγή (θερμική ενέργεια, αιολική ενέργεια, ηλιακή ενέργεια κ.λπ.), κάτι που θα μπορούσε να καταδείξει ότι η επέμβαση δεν απαιτείται και δεν θα εξυπηρετούσε ένα επιτακτικό δημόσιο ενδιαφέρον, αυτό είναι λιγότερο πιθανό να ισχύσει σε περιπτώσεις έργων που σχετίζονται με την παροχή πόσιμου νερού. Εντούτοις, ακόμη και η παροχή νερού κατανάλωσης δεν θα αποτελούσε, κατ' ανάγκη, επιτακτικό δημόσιο συμφέρον σε όλες τις περιπτώσεις. Για παράδειγμα, θα ήταν δυσανάλογο να γίνει εκτροπή ενός ποταμού προκειμένου να παρασχεθεί νερό κατανάλωσης σε μια πολύ μικρή κοινότητα. Συνεπώς, είναι απαραίτητο να γίνεται μια ανά περίπτωση ανάλυση έτσι ώστε να διαπιστωθεί η ανάγκη η αναλογικότητα του εν λόγω έργου.
70. Σε αυτό το πλαίσιο είναι χρήσιμο να σημειωθεί η Ανακοίνωση της Επιτροπής του 2007 αναφορικά με την αντιμετώπιση του προβλήματος της λειψυδρίας και της ξηρασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση⁵, η οποία αναφέρει:

«Η εξοικονόμηση νερού πρέπει να καταστεί προτεραιότητα και, προς τον σκοπό αυτό, να διερευνηθούν όλες οι δυνατότητες βελτίωσης της αποδοτικότητας της χρήσης των υδάτινων πόρων. Η χάραξη πολιτικής πρέπει να βασίζεται σε σαφή ιεράρχηση των υδάτινων πόρων. Οι πρόσθετες υποδομές υδροδότησης πρέπει να θεωρούνται ως δυνατότητα επιλογής όταν έχουν εξαντληθεί οι υπόλοιπες, συμπεριλαμβανομένης της αποδοτικής πολιτικής τιμολόγησης του νερού και των οικονομικά αποδοτικών εναλλακτικών επιλογών. Πρέπει επίσης να ιεραρχηθούν οι υδάτινοι πόροι με γνώμονα την προτεραιότητα: είναι σαφές ότι πρώτη προτεραιότητα πρέπει πάντοτε να αποτελεί η δημόσια υδροδότηση, ώστε να εξασφαλίζεται η πρόσβαση σε επαρκή ποσότητα νερού.»

---

⁵ {SEC(2007) 993} {SEC(2007) 996}

3.4.2. Πρέπει η Διοίκηση να έχει κρίνει αιτιολογημένα, και επί τη βάση της αναγκαίας επιστημονικής μελέτης, ότι η ΠΛΑΠ υποδοχής αδυνατεί να καλύψει τις ανάγκες που έχει για ύδρευση, άρδευση κ.λ.π. με τους δικούς της υδάτινους πόρους;

71. Σε περιπτώσεις όπως η υπό εξέταση περίπτωση, που αφορούν σε εκτροπή ποταμού, οι αρμόδιες αρχές έχουν υποχρέωση, δυνάμει του άρθρου 4 (7) (δ) της ΟΥΠ, να αξιολογήσουν κατά πόσον δεν υπάρχουν άλλα μέσα που συνιστούν πολύ καλύτερη περιβαλλοντική επιλογή για την επίτευξη των στόχων που θα εξυπηρετούσε η εκτροπή. Ειδικότερα, όλες οι πιθανές εναλλακτικές λύσεις πρέπει να αξιολογηθούν προτού εγκριθεί ένα έργο εκτροπής ποταμού, συμπεριλαμβανόμενης και της λύσης εύρεσης υδάτινων πόρων στην ίδια ΠΛΑΠ ώστε να αποφευχθεί η εκτροπή και να μειωθούν οι αρνητικές επιπτώσεις.

3.5. Απάντηση στο ερώτημα (4):

Εθνική ρύθμιση, θεσπιζόμενη εντός της ανωτέρω ειδικής προθεσμίας μεταφοράς, με την οποία επιτρέπεται η μεταφορά ύδατος από συγκεκριμένη Λεκάνη Απορροής Ποταμού (ΛΑΠ) σε άλλη ΛΑΠ, χωρίς να έχουν ακόμη εκπονηθεί τα σχέδια των Περιοχών Λεκάνης Απορροής Ποταμού (ΠΛΑΠ), εντός των οποίων βρίσκονται οι ΛΑΠ, από και προς τις οποίες θα γίνει μεταφορά ύδατος, θέτει, άνευ ετέρου, σε κίνδυνο το χρήσιμο αποτέλεσμα της εν λόγω οδηγίας ή πρέπει για να εκτιμηθεί το ζήτημα, αν τίθεται σε κίνδυνο το χρήσιμο αποτέλεσμα της οδηγίας, να ληφθούν υπ' όψη κριτήρια, όπως η κλίμακα των προβλεπομένων επεμβάσεων και οι σκοποί της μεταφοράς ύδατος;

72. Πρώτον, άσχετα από τη μορφή που παίρνει η εθνική ρύθμιση (νομοθετική, διοικητική κλπ), οι αρμόδιες αρχές δεν μπορούν να εγκρίνουν έργα που δύναται να επιδεινώσουν την κατάσταση του υδατικού συστήματος αν δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις που καθορίζονται στο άρθρο 4 παράγραφοι (7) έως (9) της ΟΥΠ (βλέπε πιο πάνω).
73. Δεύτερον, όσον αφορά την ανάγκη να ληφθούν υπόψη κριτήρια όπως η κλίμακα της επέμβασης και ο σκοπός ενός έργου, αυτό το ζήτημα έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο της απάντησης στην ερώτηση (3).

3.6. Απάντηση στο ερώτημα (5):

«Νομοθετική ρύθμιση, η οποία θεσπίζεται από εθνικό κοινοβούλιο και με την οποία εγκρίνονται σχέδια διαχείρισης ΛΑΠ χωρίς να προβλέπεται, από τους κρίσιμους εθνικούς κανόνες, στάδιο διαβουλεύσεως με το κοινό στη διαδικασία ενώπιον του εθνικού κοινοβουλίου και χωρίς να προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου ότι τηρήθηκε η προβλεπόμενη στην οδηγία διαδικασία διαβουλεύσεως ενώπιον της Διοικήσεως, είναι σύμφωνη με τις ρυθμίσεις των άρθρων 13, 14 και 15 της οδηγίας 2000/60/ΕΚ που αφορούν στις διαδικασίες ενημέρωσης, διαβούλευσης και συμμετοχής του κοινού;»

74. Πρώτον, η αναφορά στο άρθρο 15 της ΟΥΠ είναι αλυσιτελής. Πράγματι, αυτή η διάταξη δεν αφορά το ζήτημα των δημόσιων διαβουλεύσεων, αλλά το καθήκον των κρατών μελών να διαβιβάσουν στην Επιτροπή διάφορα έγγραφα και πληροφορίες εντός συγκεκριμένων προθεσμιών, συμπεριλαμβανομένων, για παράδειγμα, των αντιγράφων των ΣΔΛΑΠ και των συνοπτικών εκθέσεων σχετικά με τα προγράμματα παρακολούθησης.
75. Δεύτερον, η αναφορά στο άρθρο 13 της ΟΥΠ είναι επίσης αλυσιτελής. Η συγκεκριμένη διάταξη δεν αφορά τις δημόσιες διαβουλεύσεις, αλλά την υποχρέωση των κρατών μελών να καταρτίσουν, να δημοσιεύσουν και να αναθεωρήσουν τα ΣΔΛΑΠ, σε συγκεκριμένες ημερομηνίες, καθώς και να εξασφαλίσουν ότι κάθε ΣΔΛΑΠ περιέχει τις πληροφορίες που απαιτούνται από την ΟΥΠ.
76. Τρίτον, το ζήτημα των δημόσιων διαβουλεύσεων στα πλαίσια της κατάρτισης των ΣΔΛΑΠ αντιμετωπίζεται στο άρθρο 14 της ΟΥΠ, το οποίο προβλέπει ότι για κάθε περιοχή ΛΑΠ, τα κράτη μέλη δημοσιεύουν και θέτουν στη διάθεση του κοινού, συμπεριλαμβανομένων των χρηστών, για τη διατύπωση παρατηρήσεων:

"α) χρονοδιάγραμμα και πρόγραμμα εργασιών για την εκπόνηση του σχεδίου, συμπεριλαμβανομένης κατάστασης των ληπτέων μέτρων διαβουλεύσεων, τουλάχιστον τρία έτη πριν από την έναρξη της περιόδου στην οποία αναφέρεται το σχέδιο·

β) ενδιάμεση επισκόπηση των σημαντικών ζητημάτων διαχείρισης των υδάτων που εντοπίστηκαν στη λεκάνη απορροής ποταμού, τουλάχιστον δύο έτη πριν από την έναρξη της περιόδου στην οποία αναφέρεται το σχέδιο·

γ) αντίγραφο του προσχεδίου διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού, τουλάχιστον ένα έτος πριν από την έναρξη της περιόδου στην οποία αναφέρεται το σχέδιο."

77. Δυνάμει του άρθρου 14 πρέπει να παρέχεται πρόσβαση σε βοηθητικά έγγραφα και πληροφορίες που χρησιμοποιήθηκαν για την εκπόνηση του προσχεδίου ΣΔΛΑΠ και πρέπει να παρέχεται προθεσμία τουλάχιστον έξι μηνών για την υποβολή γραπτών παρατηρήσεων, προκειμένου να υπάρξει δυνατότητα ενεργού συμμετοχής και διαβουλεύσεων.
78. Συνεπώς, ενώ παρέχεται στα κράτη μέλη η διακριτική ευχέρεια να επιλέξουν το μέσο (νομοθετικό ή διοικητικό) με το οποίο θα πραγματοποιηθούν οι δημόσιες διαβουλεύσεις, είναι ξεκάθαρο ότι υπέχουν την υποχρέωση να διαβουλευτούν το κοινό και τους χρήστες. Σημειώνεται ότι για τους σκοπούς της οδηγίας 2000/60/ΕΕΚ, η προαναφερόμενη υποχρέωση δε μπορεί να ικανοποιηθεί/αντικατασταθεί από μια διαδικασία ενώπιον του εθνικού κοινοβουλίου.

3.7. Απάντηση στο ερώτημα (6):

«Κατά την έννοια της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1985, "για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον" (ΕΕ L 175), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 97/11/ΕΚ του Συμβουλίου, της 3ης Μαρτίου 1997 (ΕΕ L 73), ΜΠΕ που αφορά στην κατασκευή φραγμάτων και στην μεταφορά ύδατος και που εισήχθη προς έγκριση ενώπιον του εθνικού κοινοβουλίου μετά από την δικαστική ακύρωση της πράξεως, με την οποία είχε ήδη εγκριθεί και για την οποία είχε ήδη τηρηθεί η διαδικασία δημοσιότητας, χωρίς να τηρηθεί εκ νέου η διαδικασία αυτή, καλύπτει τις απαιτήσεις των διατάξεων των άρθρων 1, 2, 5, 6, 8 και 9 της ως άνω οδηγίας για ενημέρωση και συμμετοχή του κοινού;»

79. Η δικαστική ακύρωση προηγούμενης διοικητικής πράξεως είναι στοιχείο που συνδέεται με τη διάκριση εξουσιών βάσει του ελληνικού δικαίου. Για το σκοπό του παρόντος υπομνήματος, η Επιτροπή θεωρεί ότι η ερώτηση του ΣτΕ ουσιαστικά αναφέρεται στην ερμηνεία του άρθρου 1 (5) της οδηγίας 85/337/ΕΕΚ, όπως τροποποιήθηκε, που αναφέρει ως εξής:

"Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται στα σχέδια που εγκρίνονται καταλεπτώς με ειδική εθνική νομοθετική πράξη, καθότι οι στόχοι που επιδιώκονται με την παρούσα οδηγία, συμπεριλαμβανομένης και της επιδιωκόμενης παροχής πληροφοριών, επιτυγχάνονται μέσω της νομοθετικής διαδικασίας."

80. Το Δικαστήριο ανέφερε στην υπόθεση C-287/98⁶:

56 Όσον αφορά το πόσο λεπτομερής πρέπει να είναι η σχετική νομοθετική πράξη, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το άρθρο 1, παράγραφος 5, της οδηγίας επιβάλλει η πράξη αυτή να είναι ειδική, εγκρίνοντας το σχέδιο λεπτομερώς. Πράγματι, η εν λόγω πράξη πρέπει να βεβαιώνει, ήδη με τον τρόπο συντάξεώς της, ότι οι σκοποί της οδηγίας επιτεύχθηκαν όσον αφορά το οικείο σχέδιο.

57 Έτσι, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι ένας νόμος δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι εγκρίνει ένα σχέδιο λεπτομερώς, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 5, της οδηγίας, όταν, αφενός, δεν περιέχει τα αναγκαία στοιχεία για την εκτίμηση των επιπτώσεων του σχεδίου αυτού στο περιβάλλον, αλλά επιβάλλει, αντιθέτως, την πραγματοποίηση μελέτης προς τον σκοπό αυτό, η οποία πρέπει να εκπονηθεί εκ των υστέρων, και, αφετέρου, χρήζει εκδόσεως άλλων πράξεων για να παράσχει στον κύριο του έργου το δικαίωμα να πραγματοποιήσει το σχέδιο (προαναφερθείσα απόφαση WWF κ.λπ., σκέψη 62).

58 Όταν συντρέχουν ιδιαίτερες περιστάσεις, δεν αποκλείεται να επιτυγχάνονται οι σκοποί της οδηγίας χωρίς να προσδιορίζεται η χάραξη αυτοκινητοδρόμου με τη νομοθετική πράξη, για παράδειγμα όταν εξετάστηκαν με λεπτομέρεια πολλές εναλλακτικές λύσεις ως προς τη χάραξη αυτή, με βάση πληροφορίες που παρέσχε ο κύριος του έργου, τις οποίες ενδεχομένως συμπλήρωσαν οι αρχές και το κοινό που ενδέχεται να αφορά το σχέδιο, και όταν ο νομοθέτης αναγνώρισε ότι οι εν λόγω εναλλακτικές λύσεις έχουν ισοδύναμες επιπτώσεις στο περιβάλλον. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να προσδιορίσει αν συνέβη κάτι τέτοιο στην υπό κρίση υπόθεση.

59 Επομένως, στο τέταρτο και στο έκτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 1, παράγραφος 5, της οδηγίας έχει την έννοια ότι αποτελεί ειδική εθνική νομοθετική πράξη υπό την έννοια της διατάξεως αυτής ένας κανόνας που θεσπίζεται από Κοινοβούλιο μετά από σχετική δημόσια συζήτηση ενώπιόν του, όταν η νομοθετική διαδικασία κατέστησε δυνατή την επίτευξη των επιδιωκόμενων με την οδηγία σκοπών, περιλαμβανομένου του σκοπού της παροχής πληροφοριών, και όταν οι πληροφορίες που διέθετε το Κοινοβούλιο κατά τον χρόνο της λεπτομερούς εγκρίσεως του σχεδίου ήταν ανάλογες προς εκείνες οι οποίες έπρεπε να δοθούν στην αρμόδια αρχή στο πλαίσιο μιας συνήθους διαδικασίας εγκρίσεως ενός τέτοιου σχεδίου.

81. Το άρθρο 13 (3) του νόμου 3481/2006 εγκρίνει τους περιβαλλοντικούς όρους της εκτροπής του ποταμού Αχελώου. Το παράρτημα Β του νόμου περιλαμβάνει το ΣΔΛΑΠ του ποταμού Αχελώου και του ποταμού Πηνειού, ενώ το παράρτημα Γ περιέχει τους περιβαλλοντικούς όρους που σχετίζονται με τις εγκεκριμένες εργασίες. Επιπλέον, φαίνεται από το σημείο (20) της απόφασης του ΣτΕ ότι, κατά

⁶ Απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Σεπτεμβρίου 2000, Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου κατά Berthe Linster, Aloyse Linster και Yvonne Linster, Συλλογή της Νομολογίας του Δικαστηρίου 2000 σελίδα I-06917

τη διάρκεια της συζήτησης ενώπιον της εθνικής βουλής, η μελέτη περιβαλλοντικής επίδρασης (ΜΠΕ) παρουσιάστηκε στα μέλη του Κοινοβουλίου.

82. Δεδομένου ότι το έργο υπό εξέταση (κατασκευή των φραγμάτων και μεταφορά του νερού) εγκρίθηκε κατόπιν συζήτησης από τα μέλη του Ελληνικού Κοινοβουλίου, τα οποία είχαν ενώπιον τους όλες τις απαραίτητες πληροφορίες πριν από την έγκριση, η Επιτροπή θεωρεί ότι οι όροι για την εφαρμογή του άρθρου 1 (5) της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ έχουν ικανοποιηθεί.

3.8. Απάντηση στο ερώτημα (7):

«Εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2001/42/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 2001, "σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων" (ΕΕ L 197) σχέδιο εκτροπής ποταμού, το οποίο α) αφορά στην κατασκευή φραγμάτων και στη μεταφορά ύδατος από μια ΠΛΑΠ σε άλλη, β) εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23.10.2000 "για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων" (ΕΕ L 327), γ) αφορά σε έργα της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1985, "για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον" (ΕΕ L 175) και δ) ενδέχεται να έχει περιβαλλοντικές επιπτώσεις σε περιοχές της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, "για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας" (ΕΕ L 206);»

83. Η Επιτροπή θέλει να υπογραμμίσει ότι δεν είναι ξεκάθαρο αν η ερώτηση με τον όρο «σχέδιο εκτροπής ποταμού» αναφέρεται στο σχέδιο διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού που προβλέπεται από την οδηγία 2000/60/ΕΕΚ, σε ένα σχέδιο που αφορά συγκεκριμένα την εκτροπή ποταμού ή στα έργα που σχετίζονται με την εκτροπή του ποταμού. Χαρακτηριστικά σημειώνεται ότι η γαλλική μετάφραση του ερωτήματος αναφέρεται σε ένα "*projet de détournement de fleuve*", που δεν σημαίνει «σχέδιο».
84. Ένα «σχέδιο» εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2001/42/ΕΚ όταν: Πρώτον, αποτελεί κατά την έννοια του ορισμού του άρθρου 2, σχέδιο ή πρόγραμμα που εκπονείται ή/και εγκρίνεται από μια αρχή σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο ή που εκπονείται από μια αρχή προκειμένου να εγκριθεί, μέσω νομοθετικής διαδικασίας, από το Κοινοβούλιο ή την Κυβέρνηση, και απαιτείται βάσει νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων. Δεύτερον, εμπίπτει στο πλαίσιο εφαρμογής του άρθρου 3 (2) (α), για παράδειγμα όταν εκπονείται για τη διαχείριση υδάτινων πόρων (που είναι σχετικό με την περίπτωση υπό εξέταση).

85. Αν το ερώτημα 7 αναφέρεται σε σχέδιο διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού, τότε αυτό εμπίπτει σαφώς στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2001/42/EK αφού αποτελεί σχέδιο που σχετίζεται με τη διαχείριση υδάτινων πόρων, εκπονείται από μια αρχή σε εθνικό επίπεδο και απαιτείται βάσει νομοθετικών διατάξεων.
86. Αν το ερώτημα 7 αναφέρεται στα έργα που σχετίζονται με την εκτροπή του ποταμού Αχελώου και όχι σε «σχέδιο» όπως ορίζεται στο άρθρο 2 της Οδηγίας 2001/42/EK, τότε η συγκεκριμένη οδηγία δεν έχει εφαρμογή.
87. Επομένως, εναπόκειται στο ΣτΕ, εκτιμώντας τα γεγονότα υπό εξέταση, να αποφασίσει κατά πόσον εφαρμόζονται τα άρθρα 2(α) και 3 (2) (α) της Οδηγίας 2001/42/EK.

3.9. Απάντηση στο ερώτημα (8):

«Κατά την έννοια του άρθρου 13 παρ. 1 της οδηγίας 2001/42/EK, μπορούν να θεωρηθούν ως τυπικές προπαρασκευαστικές πράξεις που εκδόθηκαν πριν από τις 21 Ιουλίου 2004, έτσι ώστε να μην υφίσταται υποχρέωση για εκπόνηση μελέτης στρατηγικής περιβαλλοντικής εκτίμησης, πράξεις που αφορούσαν στο επίδοκο έργο και έχουν ακυρωθεί αναδρομικώς με δικαστικές αποφάσεις;»

88. Η χρονική στιγμή από την οποία ισχύει η οδηγία 2001/42/EK, καθορίζεται στο άρθρο 13. Το άρθρο 13 (1) διευκρινίζει ότι 21 Ιουλίου 2004 είναι η τελική ημερομηνία για τη μεταφορά της οδηγίας 2001/42/EK.
89. Το άρθρο 13 (3) ορίζει ένα μεταβατικό καθεστώς, βάσει του οποίου:

«Η υποχρέωση που αναφέρεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 εφαρμόζεται για τα σχέδια και προγράμματα των οποίων η πρώτη τυπική προπαρασκευαστική πράξη είναι μεταγενέστερη της [21^{ης} Ιουλίου 2004]. Σχέδια και προγράμματα των οποίων η πρώτη τυπική προπαρασκευαστική πράξη είναι προγενέστερη της ημερομηνίας αυτής και τα οποία εγκρίνονται ή υποβάλλονται στη νομοθετική διαδικασία μετά την πάροδο περισσότερων από 24 μήνες από αυτήν, υπόκεινται στην υποχρέωση του άρθρου 4 παράγραφος 1, εκτός εάν τα κράτη μέλη αποφασίσουν σε κάθε μεμονωμένη περίπτωση ότι αυτό δεν είναι εφικτό και ενημερώσουν το κοινό για την απόφασή τους».

90. Ο προφανής στόχος της πιο πάνω μεταβατικής διάταξης είναι να διασφαλίσει τη νομική βεβαιότητα και τη χρηστή διοίκηση, αναγνωρίζοντας ότι δεν θα ήταν λογικό να ζητηθεί μια εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων για ένα σχέδιο ή πρόγραμμα που βρίσκεται ήδη σε προχωρημένο στάδιο υλοποίησης κατά την ημερομηνία έναρξης ισχύος της οδηγίας.

91. Η Επιτροπή θεωρεί ότι εναπόκειται στο ΣτΕ, λαμβάνοντας υπόψη το πνεύμα της οδηγίας, να αποφασίσει, κατά πόσο οι πράξεις που αφορούσαν στο επίδικο έργο και έχουν ακυρωθεί αναδρομικώς με δικαστικές αποφάσεις, μπορούν να θεωρηθούν «τυπική προπαρασκευαστική πράξη» του σχεδίου εκτροπής του Αχελώου, αλλά και του σχετικού σχεδίου διαχείρισης υδάτινων πόρων που υποβλήθηκαν στην Ελληνική Βουλή στις 6 Ιουλίου 2006. Ωστόσο, πρέπει να τονιστεί ότι η οδηγία 2001/42/ΕΚ δεν αφορά στο έργο εκτροπής του Αχελώου (το οποίο εμπίπτει στην οδηγία 85/337/ΕΟΚ), αλλά στο σχετικό σχέδιο διαχείρισης υδάτινων πόρων.
92. Νοουμένου ότι οι προηγούμενες πράξεις που σχετίζονται με την έργο εκτροπής του Αχελώου χρονολογούνται στο 1991, 1992, 1995 και 2003, και συνεπώς είναι προγενέστερες της 21^{ης} Ιουλίου 2004, θεωρηθούν «τυπικές προπαρασκευαστικές πράξεις» για το σχετικό σχέδιο διαχείρισης υδάτινων πόρων, και δεδομένου ότι το σχέδιο εκτροπής του Αχελώου και το σχετικό σχέδιο διαχείρισης υδάτινων πόρων υποβλήθηκαν στην Ελληνική Βουλή στις 6 Ιουλίου 2006 και επομένως πριν από την καθοριστική ημερομηνία της 21^{ης} Ιουλίου 2006, δεν εφαρμόζεται η Οδηγία 2001/42/ΕΚ.

3.10. Απάντηση στο ερώτημα (9):

«Κατά την έννοια του άρθρου 11 παρ. 2 της οδηγίας 2001/42/ΕΚ, σε περίπτωση που σχέδιο εμπίπτει ταυτόχρονα στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας, καθώς και σε αυτό των οδηγιών 2000/60/ΕΚ και 85/337/ΕΚ που, επίσης, απαιτούν την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του έργου, αρκούν για την τήρηση των απαιτήσεων της οδηγίας 2001/42/ΕΚ οι μελέτες που έχουν εκπονηθεί, με βάση τα οριζόμενα στις οδηγίες 2000/60/ΕΚ και 85/337/ΕΚ, ή θα πρέπει να εκπονηθεί αυτοτελής μελέτη στρατηγικής περιβαλλοντικής εκτίμησης;»

93. Η συγκεκριμένη ερώτηση αφορά την ερμηνεία του άρθρου 11 (2), και η απάντηση μπορεί να δοθεί από την ανάγνωση του άρθρου 11 (1) της οδηγίας 2001/42/ΕΚ.
94. Το άρθρο 11 της οδηγίας 2001/42/ΕΚ προβλέπει:

1. Η εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων, η οποία διεξάγεται βάσει της παρούσας οδηγίας, δεν θίγει οποιεσδήποτε απαιτήσεις της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ ούτε οποιεσδήποτε άλλες απαιτήσεις του κοινοτικού δικαίου.

2. Όσον αφορά σχέδια και προγράμματα για τα οποία η υποχρέωση διεξαγωγής εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων απορρέει ταυτοχρόνως από την παρούσα οδηγία και από άλλες διατάξεις της κοινοτικής νομοθεσίας, τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν συντονισμένες ή κοινές διαδικασίες οι οποίες

πληρούν τις απαιτήσεις της σχετικής κοινοτικής νομοθεσίας προκειμένου, μεταξύ άλλων, να αποφεύγεται η επανάληψη των εκτιμήσεων.

95. Στόχος του άρθρου 11 (2) είναι να αποφευχθεί η περιττή επανάληψη των εκτιμήσεων των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Έτσι, όταν απαιτείται ταυτόχρονα μια περιβαλλοντική εκτίμηση ενός σχεδίου/προγράμματος από την οδηγία 2001/42/ΕΚ και από μια άλλη οδηγία (π.χ. οδηγία 2000/60/ΕΚ) η οποία επίσης απαιτεί την περιβαλλοντική αξιολόγηση ενός σχεδίου/προγράμματος, οι απαιτήσεις από τις δύο οδηγίες ισχύουν συσσωρευτικά. Εναπόκειται στα κράτη μέλη να αποφασίσουν εάν απαιτείται μια συντονισμένη ή κοινή διαδικασία ή εάν πρέπει να πραγματοποιηθούν δύο παράλληλες αξιολογήσεις.
96. Όσον αφορά στη σχέση μεταξύ της οδηγίας 2001/42/ΕΚ και της οδηγίας 85/337/ΕΕΚ, η αξιολόγηση στο πλαίσιο της οδηγίας 85/337/ΕΕΚ εκτελείται συνήθως σε ένα μεταγενέστερο στάδιο της διαδικασίας λήψης απόφασης από αυτή στο πλαίσιο της οδηγίας 2001/42/ΕΚ. Ο λόγος είναι ότι η 85/337/ΕΕΚ εξετάζει τα έργα και όχι σχέδια ή προγράμματα τα οποία θέτουν το πλαίσιο για τέτοια έργα. Εντούτοις, εάν υπάρχουν επικαλύψεις μεταξύ των δύο οδηγιών (π.χ. στις περιπτώσεις όπου το σχέδιο ή το πρόγραμμα περιλαμβάνει την έγκριση ανάπτυξης ενός έργου), είναι δυνατή και επιθυμητή η χρήση μιας συντονισμένης ή κοινής διαδικασίας που να καλύπτει τις απαιτήσεις που απορρέουν και από τις δύο οδηγίες.
97. Σε κάθε περίπτωση, λαμβάνοντας υπόψη τη διατύπωση του άρθρου 11 (1) της οδηγίας 2001/42/ΕΚ, είναι σαφές ότι οι απαιτήσεις που απορρέουν από την οδηγία 2001/42/ΕΚ και από άλλες πράξεις δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ισχύουν συσσωρευτικά.

3.11. Απάντηση στο ερώτημα (10):

«Κατά την έννοια των άρθρων 3, 4 και 6 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21^{ης} Μαΐου 1992, "για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας" (ΕΕ L 206), οι περιοχές που περιλαμβάνονταν στους εθνικούς καταλόγους των τόπων κοινοτικής σημασίας (ΤΚΣ) και, τελικώς, συμπεριλήφθησαν στον κοινοτικό κατάλογο των ΤΚΣ, καταλαμβάνονταν από την προστασία της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, πριν από το χρόνο δημοσίευσής της 2006/613/ΕΚ απόφασης της Επιτροπής της 19^{ης} Ιουλίου 2006, με την οποία εγκρίθηκε ο κατάλογος των προστατευόμενων ΤΚΣ για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή;»

98. Το βασικό ερώτημα που τίθεται στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι κατά πόσο κατά την έννοια των άρθρων 3, 4 και 6 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ «για τη διατήρηση των

φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας» οι περιοχές που περιλαμβάνονταν στους εθνικούς καταλόγους των τόπων κοινοτικής σημασίας (στο εξής και «ΤΚΣ») και, τελικώς, συμπεριελήφθησαν στον κοινοτικό κατάλογο των ΤΚΣ, καταλαμβάνονταν από την προστασία της εν λόγω οδηγίας πριν από το χρόνο δημοσίευσής της 2006/613/ΕΚ απόφασης της Επιτροπής της 19^{ης} Ιουλίου 2006, με την οποία εγκρίθηκε ο κατάλογος των προστατευόμενων ΤΚΣ για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή.

99. Το άρθρο 4 (5) προβλέπει ότι «μόλις ένας τόπος εγγραφεί στον κατάλογο του τρίτου εδαφίου της δεύτερης παραγράφου, υπόκειται στις διατάξεις των παραγράφων 2, 3 και 4 του άρθρου 6». Εν τούτοις αυτό δε σημαίνει ότι οι υποδεικνυόμενοι ως τόποι κοινοτικής σημασίας στους εθνικούς καταλόγους των κρατών μελών καθώς και οι δυνάμενα να υποδειχθούν ως ΤΚΣ δε χρήζουν ιδιαίτερης προστασίας.
100. Ειδικότερα, στην υπόθεση *Società Italiana Dragaggi SpA κ.λπ. κατά Ministero delle Infrastrutture e dei Trasporti & Regione Autonoma del Friuli Venezia Giulia* (C-117/03)⁷, το Δικαστήριο απεφάνθη ότι:

21. Επιβάλλεται η επισήμανση ότι, δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 5, της οδηγίας, το καθεστώς προστασίας των ειδικών ζωνών διατηρήσεως, το οποίο προβλέπει το άρθρο 6, παράγραφοι 2 έως 4, της οδηγίας, τυγχάνει εφαρμογής σε έναν τόπο εφόσον ο τόπος αυτός, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 4, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας, έχει εγγραφεί στον κατάλογο ο οποίος περιλαμβάνει τους τόπους που επελέγησαν ως κοινοτικής σημασίας και ο οποίος καταρτίστηκε από την Επιτροπή σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 21 της εν λόγω οδηγίας.

22. Το γεγονός ότι, δυνάμει του παραρτήματος III, στάδιο 2, σημείο 1, της οδηγίας, όλοι οι τόποι που έχουν αναγνωρισθεί από τα κράτη μέλη στο στάδιο 1 του ιδίου παραρτήματος, οι οποίοι παρέχουν προστασία σε τύπους φυσικών οικοτόπων προτεραιότητας ή/και σε είδη προτεραιότητας, θεωρούνται ως τόποι κοινοτικής σημασίας δεν συνεπάγεται την εφαρμογή, ως προς τους εν λόγω τόπους, του καθεστώτος προστασίας κατά το άρθρο 6, παράγραφοι 2 έως 4, της οδηγίας, πριν συμπεριληφθούν οι τόποι αυτοί, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 4, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας, στον καταρτισθέντα από την Επιτροπή κατάλογο των τόπων κοινοτικής σημασίας.

.....

25. Επομένως, από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι το άρθρο 4, παράγραφος 5, της οδηγίας έχει την έννοια ότι τα μέτρα προστασίας του άρθρου 6, παράγραφοι 2 έως

⁷ Απόφαση του Δικαστηρίου (δεύτερο τμήμα) της 13ης Ιανουαρίου 2005, Συλλογή της Νομολογίας του Δικαστηρίου 2005 σελίδα I-00167

4, της οδηγίας επιβάλλονται μόνο στους τόπους οι οποίοι, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 4, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας, έχουν εγγραφεί στον κατάλογο των τόπων που επελέγησαν ως τόποι κοινοτικής σημασίας ο οποίος καταρτίστηκε από την Επιτροπή σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 21 της οδηγίας αυτής.

26. Ωστόσο, εξ αυτού δεν συνάγεται ότι τα κράτη μέλη δεν υπέχουν υποχρέωση προστασίας των τόπων, αφ' ης στιγμής τους προτείνουν, δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας, με τον εθνικό κατάλογο που διαβιβάζουν στην Επιτροπή, ως δυναμένους να χαρακτηρισθούν τόποι κοινοτικής σημασίας.

27. Πράγματι, εάν δεν παρασχεθεί η προσήκουσα προστασία στους εν λόγω τόπους από εκείνη τη στιγμή, θα διακυβευθεί η επίτευξη των σκοπών διατηρήσεως των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, όπως αυτοί εξαγγέλλονται ιδίως με την έκτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας και με το άρθρο 3, παράγραφος 1, αυτής. Οι συνέπειες της καταστάσεως αυτής θα ήταν ακόμη σοβαρότερες, καθόσον θα αφορούσε φυσικούς οικοτόπους προτεραιότητας ή είδη προτεραιότητας, ως προς τα οποία, λαμβανομένων υπόψη των απειλών που υφίστανται, ενδείκνυται η ταχεία λήψη μέτρων διατηρήσεως, όπως εξάλλου συνιστάται με την πέμπτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας.

28. Εν προκειμένω, προσήκει η υπόμνηση ότι οι εθνικοί κατάλογοι τόπων δυναμένων να αναγνωρισθούν ως τόποι κοινοτικής σημασίας πρέπει να περιλαμβάνουν τόπους οι οποίοι παρουσιάζουν, σε εθνικό επίπεδο, ουσιώδες οικολογικό ενδιαφέρον όσον αφορά τον σκοπό της διατηρήσεως των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας τον οποίο επιδιώκει η οδηγία (βλ. την απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2000, C-371/98, *First Corporate Shipping*, Συλλογή 2000, σ. I-9235, σκέψη 22).

29. Κατά συνέπεια, τα κράτη μέλη υποχρεούνται, δυνάμει της οδηγίας, να λαμβάνουν μέτρα προστασίας δυνάμει να διαφυλάξουν το οικολογικό ενδιαφέρον των τόπων οι οποίοι δύνανται να χαρακτηρισθούν ως τόποι κοινοτικής σημασίας και έχουν συμπεριληφθεί στους διαβιβαζομένους προς την Επιτροπή εθνικούς καταλόγους, στους οποίους τόπους περιλαμβάνονται, ιδίως, οι παρέχοντες προστασία σε φυσικούς οικοτόπους προτεραιότητας ή σε είδη προτεραιότητας.

101. Επιπλέον, στην υπόθεση *Bund Naturschutz in Bayern κ.λ.π. κατά Freistaat Bayern* (C-244/05)⁸ το Δικαστήριο έκρινε ότι:

«44. Κατόπιν των προεκτεθέντων τα κράτη μέλη υποχρεούνται να λαμβάνουν, όσον αφορά τους χαρακτηρισθέντες προς εγγραφή στον κοινοτικό κατάλογο τόπους, τα κατάλληλα μέτρα προστασίας προκειμένου να διατηρούνται τα οικολογικά χαρακτηριστικά των εν λόγω τόπων.

⁸ Απόφαση του Δικαστηρίου (δεύτερο τμήμα) της 14ης Σεπτεμβρίου 2006, Συλλογή της Νομολογίας του Δικαστηρίου 2006 σελίδα I-08445

45. Συναφώς, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι, σύμφωνα με το παράρτημα ΙΙΙ, στάδιο 1, της οδηγίας, τα οικολογικά χαρακτηριστικά ενός τόπου που έχει χαρακτηριστεί από τις αρμόδιες εθνικές αρχές ανταποκρίνονται στα κριτήρια αξιολογήσεως που παρατίθενται σ' αυτήν, δηλαδή τον βαθμό αντιπροσωπευτικότητας του τύπου του φυσικού οικοτόπου, την έκτασή του, τη δομή και τις λειτουργίες του, το μέγεθος και την πυκνότητα του πληθυσμού του είδους που απαντά στον τόπο, τα στοιχεία του οικοτόπου που είναι σημαντικά για τα συγκεκριμένα είδη, τον βαθμό απομόνωσης του πληθυσμού που απαντάται στον τόπο καθώς και τη συνολική αξία που έχει ο τόπος για τη διατήρηση των συγκεκριμένων ειδών.

46. Τα κράτη μέλη δεν μπορούν επομένως να επιτρέπουν παρεμβάσεις που ενδέχεται να θέσουν σε σοβαρό κίνδυνο τα οικολογικά χαρακτηριστικά τόπου όπως αυτός που ορίζεται από τα εν λόγω κριτήρια. Αυτό ακριβώς συμβαίνει όταν η παρέμβαση μπορεί είτε να ελαττώσει σημαντικά την έκταση του τόπου είτε να προκαλέσει την εξαφάνιση ειδών προτεραιότητας που απαντούν στον τόπο είτε, τέλος, να έχει ως αποτέλεσμα την καταστροφή του τόπου ή την εξάλειψη των αντιπροσωπευτικών χαρακτηριστικών του.»

102. Κατά συνέπεια, είναι εμφανές ότι οι περιοχές που περιλαμβάνονται στους εθνικούς καταλόγους των ΤΚΣ και, τελικώς, συμπεριλαμβάνονται στον κοινοτικό κατάλογο των ΤΚΣ, καταλαμβάνονται από την προστασία της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ πριν από το χρόνο δημοσιεύσεως της απόφασης της Επιτροπής με την οποία εγκρίνεται ο κατάλογος των προστατευόμενων ΤΚΣ για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή ή έστω υπόκειντο σε τέτοιο καθεστώς προστασίας ούτως ώστε να μη διακυβεύεται η διατήρηση των οικολογικών τους χαρακτηριστικών στα οποία θα βασιστεί η μεταγενέστερη αναγνώρισή τους ως τόπων κοινοτικής σημασίας.

3.12. Απάντηση στο ερώτημα (11):

«Είναι δυνατόν, κατά την έννοια των άρθρων 3, 4 και 6 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, οι αρμόδιες εθνικές αρχές να παράσχουν άδεια για την πραγμάτωση σχεδίου εκτροπής ύδατος, μη άμεσα συνδεδεμένου ή αναγκαίου για τη διατήρηση περιοχής που εντάσσεται σε Ζώνη Ειδικής Προστασίας, όταν σε όλες τις μελέτες που περιλαμβάνονται στο φάκελο του έργου αυτού διαπιστώνεται η παντελής έλλειψη στοιχείων ή η απουσία αξιόπιστων και επικαιροποιημένων δεδομένων για την ορνιθοπανίδα της περιοχής αυτής;»

103. Το κύριο ζήτημα που θέτει το ΣτΕ στο ενδέκατο προδικαστικό ερώτημα είναι κατά πόσο κατά την έννοια των άρθρων 3, 4, και 6 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ οι αρμόδιες εθνικές αρχές μπορούν να δώσουν άδεια για την πραγμάτωση σχεδίου εκτροπής ύδατος, μη άμεσα συνδεδεμένου ή αναγκαίου για τη διατήρηση περιοχής που εντάσσεται σε Ζώνη Ειδικής Προστασίας, όταν σε όλες τις μελέτες που περιλαμβάνονται στο φάκελο του έργου αυτού διαπιστώνεται η παντελής έλλειψη

στοιχείων ή η απουσία αξιόπιστων και επικαιροποιημένων δεδομένων για την ορνιθοπανίδα της περιοχής αυτής.

104. Στη συγκεκριμένη περίπτωση το ΣτΕ αναφέρεται στην παντελή έλλειψη στοιχείων για την ορνιθοπανίδα της περιοχής σε όλες τις μελέτες που περιλαμβάνονται στο φάκελο του έργου. Επίσης, πρέπει να επισημανθεί ότι ο Αχελώος ποταμός αγγίζει διάφορες περιοχές Natura 2000 (κάποια από αυτά έχουν υποδειχθεί ως τόποι κοινοτικής σημασίας υπό την οδηγία 92/43/ΕΟΚ, κάποια έχουν υποδειχθεί ως ζώνη ειδικής προστασίας υπό την οδηγία 2009/147/ΕΚ, ενώ άλλα έχουν υποδειχθεί και υπό τις δύο οδηγίες) ενώ το σχέδιο εκτροπής συνεπάγεται την κατασκευή πολλαπλών φραγμάτων σε διαφορετικά σημεία του ποταμού τα οποία επηρεάζουν σε διάφορο βαθμό τις περιοχές με τις οποίες έρχονται σε επαφή.
105. Σε ότι αφορά τους προτεινόμενους ΤΚΣ, σύμφωνα με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ και την αναφερθείσα στις παραγράφους 3 και 4 των παρουσών Παρατηρήσεων νομολογία του Δικαστηρίου, τα κράτη μέλη οφείλουν να προβαίνουν σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες προκειμένου να διασφαλίσουν τη διατήρηση των οικολογικών χαρακτηριστικών των προτεινόμενων στους εθνικούς καταλόγους τους ΤΚΣ. Κατά συνέπεια, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να παράσχουν άδεια για τη διεξαγωγή έργων που ενδεχομένως θα θέσουν σε κίνδυνο τα οικολογικά χαρακτηριστικά των δυνάμενων να χαρακτηριστούν ως ΤΚΣ.
106. Παρά το γεγονός ότι εκτίμηση των επιπτώσεων του συγκεκριμένου σχεδίου δημοσίου έργου στο περιβάλλον δεν απαιτείται υπό το άρθρο 6(3) της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ ή υπό την οδηγία 85/337/ΕΟΚ η Επιτροπή φρονεί ότι η διεξαγωγή μιας αντίστοιχης μελέτης αποτελεί αρμόζων μέσο προκειμένου να εξασφαλιστεί η διατήρηση των οικολογικών χαρακτηριστικών όλων των εμπλεκόμενων περιοχών. Κατά συνέπεια, μια τέτοια μελέτη θα έπρεπε να περιέχει επαρκή, αξιόπιστα και επικαιροποιημένα στοιχεία σχετικά με την ορνιθοπανίδα της περιοχής ούτως ώστε οι αρμόδιες αρχές να είναι εφοδιασμένες με τις αναγκαίες πληροφορίες για τη λήψη της απόφασης αδειοδότησης του έργου.
107. Επιπροσθέτως, πρέπει να σημειωθεί ότι κάποιες από τις περιοχές που κείτονται περί τον Αχελώο ποταμό και ως εκ τούτου επηρεάζονται από την κατασκευή του έργου αναγνωρίζονται και ως ζώνες ειδικής προστασίας υπό την οδηγία 2009/147/ΕΚ, ούτως χαρακτηριζόμενες με αποκλειστική απόφαση των κρατών μελών. Κατά

συνέπεια, εφόσον μια περιοχή αποτελεί ταυτοχρόνως υποδεικνυόμενο ΤΚΣ υπό την οδηγία 92/43/ΕΟΚ και ζώνη ειδικής προστασίας υπό την οδηγία 2009/147/ΕΚ η Επιτροπή κρίνει ότι οι ρυθμίσεις του άρθρου 6(3) της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ τυγχάνουν εφαρμογής και ως εκ τούτου το σχέδιο εκτροπής πρέπει να εκτιμηθεί δεόντως ως προς τις επιπτώσεις του στον τόπο (συμπεριλαμβανομένης της ορνιθοπανίδας της περιοχής) προτού οι εθνικές αρχές συμφωνήσουν στην πραγματοποίησή του.

3.13. Απάντηση στο ερώτημα (12):

«Κατά την έννοια των άρθρων 3, 4 και 6 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, λόγοι κυρίως αρδευτικοί και δευτερευόντως υδρευτικοί, για τους οποίους επιχειρείται σχέδιο εκτροπής ύδατος, μπορούν να αποτελέσουν το επιτακτικό δημόσιο συμφέρον που απαιτεί η οδηγία, προκειμένου να επιτραπεί η διενέργεια του έργου αυτού, παρ' όλες τις αρνητικές επιπτώσεις του στις προστατευόμενες από την ως άνω οδηγία περιοχές;»

108. Το ερώτημα που τίθεται στο δωδέκατο προδικαστικό ερώτημα είναι αν λόγοι κυρίως αρδευτικοί και δευτερευόντως υδρευτικοί για τους οποίους επιχειρείται σχέδιο εκτροπής ύδατος, μπορούν σύμφωνα με τα άρθρα 3, 4 και 6 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ να αποτελέσουν το επιτακτικό δημόσιο συμφέρον που απαιτεί η οδηγία προκειμένου να επιτραπεί η διενέργεια του έργου αυτού παρ' όλες τις αρνητικές επιπτώσεις του στις προστατευόμενες από την εν λόγω οδηγία περιοχές.
109. Το άρθρο 6(4) της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ προβλέπει πως «εάν, παρά τα αρνητικά συμπεράσματα της εκτίμησης των επιπτώσεων και ελλείψει εναλλακτικών λύσεων, ένα σχέδιο πρέπει να πραγματοποιηθεί για άλλους επιτακτικούς λόγους σημαντικού δημοσίου συμφέροντος, περιλαμβανομένων λόγων κοινωνικής ή οικονομικής φύσεως, το κράτος μέλος λαμβάνει κάθε αναγκαίο αντισταθμιστικό μέτρο ώστε να εξασφαλισθεί η προστασία της συνολικής συνοχής του Natura 2000. Το κράτος μέλος ενημερώνει την Επιτροπή σχετικά με τα αντισταθμιστικά μέτρα που έλαβε. Όταν ο τόπος περί του οποίου πρόκειται είναι τόπος όπου ευρίσκονται ένας τύπος φυσικού οικοτόπου προτεραιότητας ή/και ένα είδος προτεραιότητας, είναι δυνατόν να προβληθούν μόνον επιχειρήματα σχετικά με την υγεία ανθρώπων και τη δημόσια ασφάλεια ή σχετικά με θετικές συνέπειες πρωταρχικής σημασίας για το περιβάλλον, ή, κατόπιν γνωμοδότησεως της Επιτροπής, άλλοι επιτακτικοί σημαντικοί λόγοι σημαντικού δημοσίου συμφέροντος».

110. Σύμφωνα με την προαναφερόμενη νομολογία του Δικαστηρίου, οι εθνικές αρχές δεν μπορούν να εγκρίνουν παρεμβάσεις οι οποίες θέτουν σε σοβαρό κίνδυνο τα οικολογικά χαρακτηριστικά μιας περιοχής σε εθνικό επίπεδο. Κατά συνέπεια, είναι εμφανές ότι η παρέκκλιση από την υποχρέωση προστασίας ενός ΤΚΣ για επιτακτικούς λόγους σημαντικού δημοσίου συμφέροντος είναι δυνατή μόνο εφόσον ο τόπος αυτός περιλαμβάνεται στον κοινοτικό κατάλογο ΤΚΣ ή αποτελεί ζώνη ειδικής προστασίας υπό την οδηγία 2009/147/ΕΚ και επομένως δεν είναι δυνατή η εφαρμογή της διάταξης αυτής στη συγκεκριμένη περίπτωση καθώς οι εν λόγω περιοχές δεν είχαν ακόμη περιληφθεί στον κοινοτικό κατάλογο ΤΚΣ.
111. Επιπλέον, το Δικαστήριο στην υπόθεση *Stadt Papenburg κατά Bundesrepublik Deutschland* (C-226/08)⁹ έκρινε πως:

«30. Επομένως, το ίδιο το άρθρο 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας περί οικοτόπων δεν προβλέπει ότι κατά την κατάρτιση από την Επιτροπή, σε συμφωνία με καθένα από τα κράτη μέλη, ενός σχεδίου καταλόγου των ΤΚΣ πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και άλλες απαιτήσεις πέρα από αυτές που ανάγονται στη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και της άγριας πανίδας και χλωρίδας ή στη δημιουργία του δικτύου *Natura 2000*.

31. Αν, κατά τη διαδικασία χαρακτηρισμού την οποία διέπει το άρθρο 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας περί οικοτόπων, τα κράτη μέλη μπορούσαν να αρνούνται να συμφωνήσουν με το σχέδιο, επικαλούμενα λόγους μη αναγόμενους στην προστασία του περιβάλλοντος, θα διακυβευόταν η επίτευξη του σκοπού που προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων, δηλαδή η δημιουργία του δικτύου *Natura 2000*, το οποίο αποτελείται από τους τόπους όπου βρίσκονται τύποι φυσικών οικοτόπων που εμφανίζονται στο παράρτημα I και τους οικοτόπους των ειδών που εμφανίζονται στο παράρτημα II της οδηγίας αυτής και πρέπει να διασφαλίζει τη διατήρηση ή, ενδεχομένως, την αποκατάσταση, σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, των τύπων φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των οικείων ειδών στην περιοχή της φυσικής κατανομής των ειδών αυτών.

32. Αυτό θα συνέβαινε ιδιαίτερα αν τα κράτη μέλη μπορούσαν να αρνούνται να συμφωνήσουν με το σχέδιο, επικαλούμενα οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές απαιτήσεις, καθώς και περιφερειακές και τοπικές ιδιομορφίες, στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 2, παράγραφος 3, της οδηγίας περί οικοτόπων, το οποίο άλλωστε, όπως τόνισε η γενική εισαγγελέας με το σημείο 38 των προτάσεών της, δεν αποτελεί αυτοτελή παρέκκλιση από τους γενικούς κανόνες προστασίας που περιλαμβάνει η εν λόγω οδηγία.

---

⁹ Απόφαση του Δικαστηρίου (δεύτερο τμήμα) της 14ης Ιανουαρίου 2010, Συλλογή της Νομολογίας του Δικαστηρίου 2010

33. Κατά συνέπεια, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας περί οικοτόπων έχει την έννοια ότι δεν επιτρέπει στα κράτη μέλη να αρνούνται να συμφωνήσουν με το σχέδιο καταλόγου των ΤΚΣ που έχει καταρτίσει η Επιτροπή, επικαλούμενα, όσον αφορά την καταχώριση ενός ή περισσότερων τόπων στο σχέδιο αυτό, λόγους μη αναγόμενους στην προστασία του περιβάλλοντος.»

112. Επομένως, σύμφωνα με την αμέσως προαναφερθείσα απόφαση, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να διαφωνήσουν με το σχέδιο καταλόγου των ΤΚΣ που έχει καταρτίσει η Επιτροπή επικαλούμενα επιτακτικούς λόγους σημαντικού δημοσίου συμφέροντος μη αναγόμενους στην προστασία του περιβάλλοντος σε χρόνο προγενέστερο της περίληψης της περιοχής στους κοινοτικούς ΤΚΣ. Κατά συνέπεια, κατ' αναλογική εφαρμογή της απόφασης αυτής, η Επιτροπή φρονεί πως από τη στιγμή που υποδεικνύεται μια περιοχή στους εθνικούς καταλόγους ως ΤΚΣ δεν είναι δυνατή η επίκληση επιτακτικών λόγων δημοσίου συμφέροντος μη αναγόμενων στην προστασία του περιβάλλοντος προκειμένου να επιτραπεί η διενέργεια ενός έργου με αρνητικές επιπτώσεις στην εν λόγω περιοχή καθώς αυτό θα δυσχέραινε καθοριστικά την εκτίμηση της Επιτροπής κατά πόσο η συγκεκριμένη περιοχή συγκεντρώνει τα απαραίτητα χαρακτηριστικά προκειμένου να συμπεριληφθεί στο συνεκτικό ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο ειδικών ζωνών "Natura 2000".
113. Αντιθέτως, αν η εν λόγω περιοχή είχε ήδη συμπεριληφθεί στον κοινοτικό κατάλογο ΤΚΣ ή αποτελούσε ζώνη ειδικής προστασίας, το άρθρο 6(4) θα ήταν εφαρμοστέο και επομένως η κρίση περί του αν ένα σχέδιο μπορούσε να λάβει χώρα για επιτακτικούς λόγους σημαντικού δημοσίου συμφέροντος θα βασιζόταν στις διατάξεις του κεφαλαίου 1.3.2 του Ερμηνευτικού οδηγού σχετικά με το άρθρο 6 (4) της οδηγίας για τα ενδιαίτηματα (92/43/ΕΟΚ)¹⁰ σύμφωνα με τις οποίες:

«Η έννοια "επιτακτικοί λόγοι υπέρτερου δημόσιου συμφέροντος" δεν ορίζεται στην οδηγία. Όμως, στο άρθρο 6 παράγραφος 4 δεύτερο εδάφιο αναφέρονται ως παραδείγματα επιτακτικών λόγων υπέρτερου δημόσιου συμφέροντος η υγεία του ανθρώπου, η δημόσια ασφάλεια και θετικές συνέπειες πρωταρχικής σημασίας για το περιβάλλον. Αναφορικά με άλλους επιτακτικούς λόγους υπέρτερου δημόσιου συμφέροντος, κοινωνικούς ή οικονομικούς, προκύπτει σαφώς από τη διατύπωση ότι μόνο δημόσια συμφέροντα, ανεξαρτήτως αν προωθούνται από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς, μπορούν να σταθμιστούν με γνώμονα τους στόχους διατήρησης, όπως αυτοί νοούνται στην οδηγία. Αυτό σημαίνει ότι έργα προωθούμενα από ιδιωτικούς φορείς τότε μόνο εξετάζονται όταν αποδεδειγμένα εξυπηρετούν δημόσια συμφέροντα έτσι νοούμενα.

¹⁰ http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/guidance_art6_4_el.pdf

(...)

Αναφορικά με τη δομή της διάταξης, στις περιπτώσεις των ειδικών υποχρεώσεων, οι αρμόδιες εθνικές αρχές οφείλουν να διεκπεραιώνουν την έγκριση των σχεδίων ή έργων υπό τον όρο ότι η στάθμιση συμφερόντων μεταξύ στόχων διατήρησης του τόπου που επηρεάζεται από τις πρωτοβουλίες και επιτακτικών λόγων βαραίνει υπέρ των τελευταίων. Αυτό πρέπει να κρίνεται με τα ακόλουθα κριτήρια:

*α) το δημόσιο συμφέρον πρέπει να είναι **υπέρτερο**: εννοείται επομένως ότι δεν αρκεί οποιοδήποτε είδος δημόσιου συμφέροντος με κοινωνικό ή οικονομικό περιεχόμενο, κυρίως μάλιστα όταν εξετάζεται υπό το ιδιαίτερο πρίσμα των συμφερόντων που προστατεύει η οδηγία (βλ. π.χ. την τέταρτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας, που αναφέρεται στη φυσική κληρονομιά της Κοινότητας) (βλ. Παράρτημα Ι σημ. 10).*

*β) με την έννοια αυτή, εύλογο φαίνεται επίσης να θεωρηθεί δεδομένο ότι το δημόσιο συμφέρον τότε μόνο μπορεί να είναι **υπέρτερο** όταν είναι **μακροπρόθεσμο** βραχυπρόθεσμο οικονομικά ή άλλα συμφέροντα, που θα απέφεραν βραχυπρόθεσμο μόνο οφέλη για την κοινωνία, μάλλον δεν θα αρκούσαν για να υπερκεράσουν τα μακροπρόθεσμα συμφέροντα διατήρησης που προστατεύει η οδηγία.*

Είναι λογικό να θεωρήσουμε ότι οι "επιτακτικοί λόγοι υπέρτερου δημόσιου συμφέροντος, συμπεριλαμβανομένων κοινωνικών και οικονομικών", αναφέρονται σε καταστάσεις κατά τις οποίες τα προβλεπόμενα σχέδια ή έργα αποδεικνύονται απαραίτητα:

- στο πλαίσιο δράσεων ή μέτρων που αποσκοπούν σε προστασία θεμελιωδών αξιών για τη ζωή των πολιτών (υγεία, ασφάλεια, περιβάλλον)·*
- στο πλαίσιο θεμελιωδών πολιτικών για το κράτος και την κοινωνία·*
- στο πλαίσιο υλοποίησης δραστηριοτήτων οικονομικού ή κοινωνικού περιεχομένου, οι οποίες εκπληρώνουν ειδικές υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας.»*

114. Συμπερασματικά, η επίκληση επιτακτικών λόγων σημαντικού δημοσίου συμφέροντος είναι δυνατή δικαιολόγηση σχεδίων που έχουν αρνητικές επιπτώσεις μόνο σε περιοχές που συμπεριλαμβάνονται στους κοινοτικούς καταλόγους ΤΚΣ ή αποτελούν ζώνες ειδικής προστασίας.

3.14. Απάντηση στο ερώτημα (13):

«Για τον καθορισμό της επάρκειας των αντισταθμιστικών μέτρων που είναι αναγκαία, προκειμένου να εξασφαλισθεί η προστασία της συνολικής συνοχής μιας περιοχής Natura 2000, η οποία βλάπτεται από σχέδιο εκτροπής ύδατος, είναι, κατά την έννοια των άρθρων 3, 4 και 6 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, ληπτέα υπ' όψιν κριτήρια, όπως το εύρος της ως άνω εκτροπής και το μέγεθος των έργων που αυτή συνεπάγεται;»

115. Το ΣτΕ στο δέκατο τρίτο ερώτημα εγείρει το ερώτημα κατά πόσο για τον καθορισμό των αντισταθμιστικών μέτρων που είναι αναγκαία προκειμένου να

εξασφαλιστεί η προστασία της συνολικής συνοχής μιας περιοχής Natura 2000 η οποία βλάπτεται από σχέδιο εκτροπής ύδατος, πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την έννοια των άρθρων 3, 4 και 6 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ κριτήρια όπως το εύρος της ως άνω εκτροπής και το μέγεθος των έργων που αυτή συνεπάγεται.

116. Σύμφωνα με το άρθρο 6(4) της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ *«εάν παρά τα αρνητικά συμπεράσματα της εκτίμησης των επιπτώσεων και ελλείψει εναλλακτικών λύσεων, ένα σχέδιο πρέπει να πραγματοποιηθεί για άλλους επιτακτικούς λόγους σημαντικού δημοσίου συμφέροντος, περιλαμβανομένων λόγων κοινωνικής ή οικονομικής φύσεως, το κράτος μέλος λαμβάνει κάθε αναγκαίο αντισταθμιστικό μέτρο ώστε να εξασφαλισθεί η προστασία της συνολικής συνοχής του Natura 2000. Το κράτος μέλος ενημερώνει την Επιτροπή σχετικά με τα αντισταθμιστικά μέτρα που έλαβε»*.
117. Σύμφωνα και με τα προαναφερθέντα υπό την απάντηση στο δωδέκατο προδικαστικό ερώτημα, το άρθρο 6(4) της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ εφαρμόζεται μόνο όταν μία περιοχή συμπεριλαμβάνεται στον κοινοτικό κατάλογο ΤΚΣ ή αποτελεί ζώνη ειδικής προστασίας υπό την οδηγία 2009/147/ΕΚ. Στην περίπτωση αυτή η διεξαγωγή ενός έργου με αρνητικές επιπτώσεις στην εν λόγω περιοχή, ελλείψει εναλλακτικών λύσεων, είναι δυνατή μόνον εφόσον το κράτος μέλος λάβει τα αναγκαία αντισταθμιστικά μέτρα προκειμένου να εξασφαλιστεί η προστασία της συνολικής συνοχής του Natura 2000. Αντιθέτως, στην περίπτωση που μία περιοχή αποτελεί προτεινόμενο στους εθνικούς καταλόγους του κράτους μέλους ΤΚΣ, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα και την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση *Draggagi*¹¹, δεν είναι δυνατή η διεξαγωγή του έργου που ενδεχομένως θα οδηγήσει σε επιδείνωση της οικολογικής σημασίας της συγκεκριμένης περιοχής.
118. Επιπροσθέτως, στην περίπτωση που μία περιοχή αποτελεί ταυτόχρονα προτεινόμενο ΤΚΣ και ζώνη ειδικής προστασίας υπό την οδηγία 2009/147/ΕΚ πρέπει να γίνει δέουσα αξιολόγηση του σχεδίου σύμφωνα με το άρθρο 6(3) της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Όπως έχει ήδη επισημανθεί, παρά το γεγονός ότι μία τέτοια αξιολόγηση δεν απαιτείται από την κοινοτική νομοθεσία, η διεξαγωγή της θα συνεπαγόταν την πληρέστερη εκτίμηση των οικολογικών χαρακτηριστικών την προστασία των οποίων επιδιώκει ο χαρακτηρισμός της συγκεκριμένης περιοχής ως

---

¹¹ Βλέπε πιο πάνω

ΤΚΣ. Εν τούτοις, σε περίπτωση που το αποτέλεσμα της εν λόγω αξιολόγησης είναι αρνητικό αντισταθμιστικά μέτρα είναι δυνατό να ληφθούν μόνο σε ότι αφορά τη ζώνη ειδικής προστασίας, καθώς στόχος των μέτρων αυτών είναι η προστασία της συνολικής συνοχής του οικολογικού δικτύου Natura 2000. Σε ότι αφορά τους προτεινόμενους ΤΚΣ, σε περίπτωση αρνητικής αξιολόγησης, η έγκριση για τη πραγματοποίηση του εν λόγω έργου θα καθίστατο αδύνατη καθώς η διατήρηση των οικολογικών χαρακτηριστικών του προτεινόμενου ΤΚΣ είναι απαραίτητη ώστε η Επιτροπή να αποφασίσει αν αυτό πρέπει να συμπεριληφθεί στο δίκτυο Natura 2000.

119. Συνακολούθως, η λήψη αντισταθμιστικών μέτρων για την αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων ενός σχεδίου σε μια περιοχή είναι δυνατή μόνο στην περίπτωση που η περιοχή αποτελεί μέρος του δικτύου Natura 2000, είτε επειδή συμπεριλαμβάνεται στον κοινοτικό κατάλογο ΤΚΣ είτε επειδή αναγνωρίζεται ως ζώνη ειδικής προστασίας, δεδομένου ότι στόχος των αντισταθμιστικών αυτών μέτρων είναι η εξασφάλιση της συνολικής συνοχής του Natura 2000 και επομένως η λήψη τους δεν είναι δυνατή στην περίπτωση που η επηρεαζόμενη περιοχή αποτελεί απλώς προτεινόμενο ΤΚΣ. Σε κάθε περίπτωση, αξίζει να επισημανθεί ότι το μέγεθος των έργων της εκτροπής καθώς και το εύρος αυτής αποτελούν αναγκαία στοιχεία για τον προσδιορισμό των αρνητικών επιπτώσεων του έργου στην περιοχή, έτσι ώστε να μπορέσει να προσδιοριστεί και το μέγεθος των κατάλληλων αντισταθμιστικών μέτρων.

3.15. Απάντηση στο ερώτημα (14):

«Κατά την έννοια των άρθρων 3, 4 και 6 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, ερμηνευόμενων υπό το φως της αρχής της αειφόρου αναπτύξεως, όπως αυτή κατοχυρώνεται στο άρθρο 6 ΣυνθΕΚ, δύνανται οι αρμόδιες εθνικές αρχές να παράσχουν άδεια για την πραγμάτωση σχεδίου εκτροπής ύδατος εντός περιοχής Natura 2000, μη άμεσα συνδεδεμένου ή αναγκαίου για τη διατήρηση της συνοχής της περιοχής αυτής, όταν από την ΜΠΕ του εν λόγω σχεδίου προκύπτει ότι αυτό θα έχει ως συνέπεια την μετατροπή φυσικού ποτάμιου οικοσυστήματος σε ανθρωπογενές ποτάμιο και λιμναίο οικοσύστημα;».

120. Το ερώτημα που τίθεται από το ΣτΕ είναι αν κατά την έννοια των άρθρων 3, 4 και 6 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, ερμηνευόμενων υπό το φως της αρχής της αειφόρου αναπτύξεως όπως αυτή κατοχυρώνεται στο άρθρο 11 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (πρώην άρθρο 6 της ΣΕΚ) οι αρμόδιες εθνικές αρχές έχουν τη δυνατότητα να παράσχουν άδεια για την πραγμάτωση του σχεδίου εκτροπής ύδατος εντός περιοχής Natura 2000, μη άμεσα συνδεδεμένου ή αναγκαίου

για τη διατήρηση της συνοχής της περιοχής αυτής, όταν από την ΜΠΕ του εν λόγω σχεδίου προκύπτει ότι αυτό θα έχει ως συνέπεια την μετατροπή φυσικού ποτάμιου οικοσυστήματος σε ανθρωπογενές ποτάμιο και λιμναίο οικοσύστημα.

121. Όπως αναφέρθηκε και στις παρατηρήσεις της Επιτροπής επί του δεκάτου προδικαστικού ερωτήματος σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου στις υποθέσεις *Dragaggi* και *Bund* οι προτεινόμενοι στους εθνικούς καταλόγους ΤΚΣ καταλαμβάνονται από την προστασία της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ πριν από το χρόνο δημοσίευσής της απόφασης της Επιτροπής με την οποία εγκρίνεται ο κατάλογος των προστατευόμενων ΤΚΣ για τη μεσογειακή βιογεωγραφική περιοχή ή έστω υπόκειντο σε τέτοιο καθεστώς προστασίας ούτως ώστε να μη διακυβεύεται η διατήρηση των οικολογικών τους χαρακτηριστικών στα οποία θα βασιστεί η μεταγενέστερη από την Επιτροπή αναγνώρισή τους ως ΤΚΣ. Επομένως, παρά το γεγονός ότι τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να αξιολογήσουν το κατά πόσο ένα σχέδιο θα βλάψει τα οικολογικά χαρακτηριστικά ενός τόπου, στη συγκεκριμένη περίπτωση η Επιτροπή φρονεί πως το εν λόγω σχέδιο κατά πάσα πιθανότητα θα οδηγήσει σε επιδείνωση των οικολογικών χαρακτηριστικών της περιοχής (καθώς το φυσικό ποτάμιο οικοσύστημα θα μετατραπεί σε ανθρωπογενές ποτάμιο και λιμναίο οικοσύστημα) και συνεπώς δε θα έπρεπε να επιτραπεί η πραγματοποίησή του.
122. Στην περίπτωση που μία περιοχή αποτελεί ταυτόχρονα προτεινόμενο ΤΚΣ και ζώνη ειδικής προστασίας υπό την οδηγία 79/409/ΕΟΚ τα άρθρα 6(3) και 6(4) τυγχάνουν εφαρμογής. Ειδικότερα, το άρθρο 6(3) προβλέπει ότι «Κάθε σχέδιο, μη άμεσα συνδεδεμένο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του τόπου, το οποίο όμως είναι δυνατόν να επηρεάζει σημαντικά τον εν λόγω τόπο, καθεαυτό ή από κοινού με άλλα σχέδια, εκτιμάται δεόντως ως προς τις επιπτώσεις του στον τόπο, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησής του. Βάσει των συμπερασμάτων της εκτίμησης των επιπτώσεων στον τόπο και εξαιρουμένης της περίπτωσης των διατάξεων της παραγράφου 4, οι αρμόδιες εθνικές αρχές συμφωνούν για το οικείο σχέδιο μόνον αφού βεβαιωθούν ότι δεν θα παραβιάσει την ακεραιότητα του τόπου περί του οποίου πρόκειται και, ενδεχομένως, αφού εκφρασθεί πρώτα η δημόσια γνώμη» (υπογράμμιση δική μας). Συνεπώς, στην περίπτωση αυτή αποτελεί ευθύνη του κάθε κράτους μέλους η διαπίστωση κατά πόσο ένα σχέδιο παραβιάζει την ακεραιότητα του ΤΚΣ στον οποίο πρόκειται να λάβει χώρα.

123. Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να επισημανθεί ότι η διάβρωση του "φυσικού" χαρακτήρα του ποτάμιου οικοσυστήματος αποτελεί παρέμβαση τέτοιας έκτασης και βαθμού η οποία ενδεχομένως θα οδηγήσει σε διατάραξη της λειτουργίας του εν γένει οικοσυστήματος καθώς και της υδάτινης ισορροπία. Συνακολούθως, κάθε απόφαση παροχής άδειας για την πραγμάτωση σχεδίου εκτροπής ύδατος εντός περιοχής Natura 2000 πρέπει να λαμβάνει υπόψη την έκταση των επιφερομένων αλλαγών και να προβλέπει την υιοθέτηση αντισταθμιστικών μέτρων σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

Jean-Baptiste LAIGNELOT

Donatella RECCHIA

Ιωάννης ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΗΣ

Οι πληρεξούσιοι της Επιτροπής